

Nota zienswijzen en ambtshalve wijzigingen

Inleiding

De ontwerpvisie *Ruimte voor energie, een visie op de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie* heeft van 5 december 2019 tot en met 15 januari 2020 ter inzage gelegen. Gedurende deze termijn zijn er zienswijzen binnengekomen. De zienswijzen zijn ontvankelijk.

In deze nota wordt elke zienswijze afzonderlijk samengevat, beantwoord en wordt per reactie aangegeven of en in welke mate de reactie aanleiding geeft tot aanpassing van de ontwerpvisie. Indieners van een zienswijze zullen hierover schriftelijk worden geïnformeerd.

Behalve zienswijzen kunnen wijzigingen van het ontwerp hun oorzaak vinden in nieuwe of gewijzigde inzichten en het herstel van onjuistheden. De ambtshalve aanpassingen zijn ook in deze nota beschreven.

Overzicht zienswijzen

	Gerichte aan de gemeente(n)	Indiener
1	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Astron
2	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Waterschap Noorderzijlvest
3	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Waterschap Hunze en Aa's
4	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Provincie Groningen
5	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Inwoner 1
6	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Soleila b.v., Eendracht Energie, LOPEC, Green Power, inwoner 2
7	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Green Power Delfzijl U.A., Stadscoöperatie Eendracht U.A., Energiecoöperatie Zonedorpen U.A., Lopster Energiecoöperatie U.A.
8	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Inwoner 3 en 4
9	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	GGD Groningen
10	Appingedam, Delfzijl, Loppersum	Vereniging Windturbine-eigenaren Groningen
11	Appingedam	AeroClub Fivelingo
12	Appingedam	Inwoner 5
13	Appingedam	Inwoner 6
14	Appingedam	Inwoner 7
15	Appingedam, Delfzijl	Ter Schuur Windenergie

16	Delfzijl	Inwoner 8
17	Delfzijl	Groningen Seaports
18	Delfzijl	Onwikkelingsmaatschappij Terrasol BV en Gressus Development BV
19	Loppersum	Inwoner 9
20	Loppersum	Inwoner 10
21	Loppersum	VVGD Garsthuizen en Startenhuizen

Beantwoording van de zienswijzen

Inhoud

Zienswijze 1; Astron.....	4
Zienswijze 2; Waterschap Noorderzijlvest	4
Zienswijze 3; Waterschap Hunze en Aa's	6
Zienswijze 4; Provincie Groningen	8
Zienswijze 5; Inwoner 1.....	9
Zienswijze 6; Soleila en de coöperaties en inwoner 2.....	11
Zienswijze 7; Green Power Delfzijl U.A., Stadscoöperatie Eendracht U.A., Energiecoöperatie Zonnedorpen U.A., Lopster Energiecoöperatie U. A.....	14
Zienswijze 8; Inwoner 3 en 4	23
Zienswijze 9; GGD Groningen.....	24
Zienswijze 10; Vereniging van Windturbine-eigenaren	24
Zienswijze 11; Aeroclub Fivelingo	25
Zienswijze 12; Inwoner 5.....	25
Zienswijze 13; Inwoner 6.....	27
Zienswijze 14; Inwoner 7.....	27
Zienswijze 15; Ter Schuur Windenergie	28
Zienswijze 16; Inwoner 8.....	28
Zienswijze 17; GSP.....	29
Zienswijze 18; Terrasol B.V. en Gressus Development MB.....	31
Zienswijze 19; Inwoner 9.....	32
Zienswijze 20; Inwoner 10.....	34
Zienswijze 21; VVGD Garsthuizen en Startenhuizen.....	35
Ambtshalve aanpassingen.....	36

Zienswijze 1; Astron

Opnemen zones rond LOFAR buitenstations

In de ontwerpvisie zijn de twee buitenstations van de LOFAR-telescoop genoemd. Daarbij is aangegeven dat in een zone van 2 km afstand rondom deze buitenstations beperkingen kunnen gelden voor apparaten die worden gebruikt voor het genereren van energie (zoals windmolens en zonneparken) die elektromagnetische storing kunnen veroorzaken. Indiener vraagt om de zones van 2 km afstand rondom de buitenstations van de LOFAR-telescoop op te nemen op de kaarten, zodat deze zones beter visueel zichtbaar zijn.

Beantwoording

Het opnemen van de zonering van 2 km rondom de twee buitenstations RS508 en RS509 op de kaarten is mogelijk om de tekst visueel te verduidelijken. De zienswijze leidt tot aanpassing van de visie. Voor de zonering van 2 km rondom de twee buitenstations van de LOFAR-telescoop zal opgenomen worden in een kaart van de visie.

Conclusie: De zienswijze leidt tot een gedeeltelijke aanpassing van de visie. De zonering van 2 km rondom de twee buitenstations van de LOFAR-telescoop zal worden opgenomen in een kaart van de visie.

Zienswijze 2; Waterschap Noorderzijlvest

RES

Indiener merkt op dat naast waterschap Hunze en Aa's en waterschap Noorderzijlvest ook Wetterskip Fryslân formeel deel uitmaakt van de RES (Regionale Energie Strategie) Groningen.

Beantwoording

Het Wetterskip Fryslân maakt ook deel uit van de RES Groningen. Het Wetterskip zal niet direct invloed hebben op de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. Voor de formaliteit zal meegenomen worden in de visie dat drie waterschappen deel uitmaken van de RES Groningen.

Doelstelling waterschap Noorderzijlvest

Het waterschap Noorderzijlvest zet zich in om in 2025 energieneutraal te zijn. Het waterschap spreekt de wens uit om op eigen terreinen zonneparken en windturbines op te kunnen richten.

Beantwoording

Voor het plaatsen van zonnepanelen op locaties van het waterschap (zuiveringsterreinen, riool- en oppervlaktegemalen e.d.) zal net als voor andere initiatieven gelden dat de zonneladder doorlopen zal moeten worden op basis van de visie. Dit betekent dat eerst wordt gekeken of zonnepanelen geplaatst kunnen worden op dak of op het eigen erf. Het eigen erf betreft het deel van de grond dat rond een bedrijf ruimtelijk en functioneel gezien als erf is vormgegeven. Dit geldt ook voor een waterschapbedrijf. Indien deze erfgrond onvoldoende blijkt kan worden uitgezocht of nabij daken beschikbaar zijn (bijvoorbeeld van agrarische bedrijven). Zijn de daken niet beschikbaar dan is de volgende stap in de zonneladder om met lokale inwoners en energiecoöperaties uit te zoeken of binnen het bebouwd gebied een grondgebonden zonnepark opgericht kan worden. Wanneer ook dit niet mogelijk blijkt te zijn, is er de mogelijkheid om uit te zoeken of verder in het buitengebied een grondgebonden zonnepark kan worden opgericht. Ook hiervoor geldt een participatieverplichting van lokale inwoners.

Zoals uiteengezet in de visie zijn solitaire grootschalige windturbines niet toegestaan op basis van de provinciale omgevingsverordening. De gemeenten zijn voornemens om met de provincie voor dorpsmolens een verkenning te starten. In het geval de verkenning tot resultaat heeft dat er ruimte komt voor grote windmolens, biedt de visie alleen ruimte voor 'dorpsmolens' die in eigendom zijn van lokale energiecoöperaties en/of inwoners. Het waterschap kan daarom niet zelf een grote, solitaire windmolen ontwikkelen. Wel kan het waterschap de samenwerking zoeken met inwoners en haar erf beschikbaar stellen voor een grote, coöperatieve dorpsmolen en hiervan elektriciteit afnemen. Of een kleine windmolen (tot 15 meter) realiseren.

Lokaal eigenaarschap

Het waterschap vraagt om 50% lokaal eigenaarschap voor opwek van duurzame energie voor het waterschap te nuanceren omdat het een publieke functie heeft. Het waterschap geeft een verwijzing naar pagina 219 van het nationaal klimaatakkoord. Daar staat dat van het streven naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven) kan worden afgeweken bij de bijzondere positie van waterschappen, die zowel lokale ontwikkelaar zijn als decentrale overheid met een verduurzamingsopgave van hun eigen bedrijfsprocessen.

Beantwoording

Wij waarderen het dat het Waterschap Noorderzijlvest openstaat voor participatie door inwoners van onze gemeente. Het uitgangspunt in de visie is om eigenaren de mogelijkheid te bieden om zelf te verduurzamen binnen de kaders van hun eigen erf. Participatie is daarom geen randvoorwaarde bij projecten die op eigen erf én waarvan de opwek ten behoeve van eigen gebruik worden gerealiseerd. Dit eigen gebruik kan ook plaatsvinden op andere assets dan waar de opwek plaatsvindt. Dit biedt het Waterschap de mogelijkheid om bijvoorbeeld bij gemalen of waterzuivering zonnepanelen of kleine windmolens te plaatsen zonder dat er sprake is van financiële participatie.

Thermische energie

Het waterschap ziet voor duurzame warmtevoorziening in de toekomst het benutten van thermische energie uit oppervlaktewater als kansrijk. Het waterschap vraagt om in de visie hiervoor ruimte te maken.

Beantwoording

De visie ziet nu eerst toe op de meest gebruikelijke vormen van duurzame energieopwekking. Over het onttrekken van thermische energie uit oppervlaktewater voor de duurzame warmtevoorziening in de toekomst zijn nog weinig concrete voorbeelden. Daarom is het niet mogelijk om een concreet afwegingskader voor dergelijke initiatieven te initiëren. In hoofdstuk 6 van de visie is omschreven hoe de gemeente om zal gaan met nieuwe initiatieven (maatwerktraject). De gemeenten zullen ook een warmtetransitie visie opstellen.

Instemmingsverplichting waterschap

Het waterschap vraagt om in de visie een instemmingsverplichting van de waterbeheerder op te nemen in geval van initiatieven voor zonneparken op of nabij waterkeringen en watergangen. De waterkeringen en watergangen zijn via de Waterschapsverordening (Keur) beschermd en voor dergelijke activiteiten geldt op grond van de verordening een vergunningplicht.

Beantwoording

Met de waterkeringen en watergangen binnen de drie gemeenten zal rekening worden gehouden door de initiatiefnemer te verplichten tot een verkennend gesprek met lokale partijen en de samenleving aan de voorzijde van het proces.¹ De verplichtingen die voortvloeien uit de Keur komen

¹ Daarbij is het waterschap één van de vooroverlegpartners in het kader van 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening bij de omgevingsvergunningprocedure.

dan zeker ter sprake. Niettemin zal in de proceswijzer hierover een toevoeging worden gedaan.

Conclusie: De zienswijze leidt tot gedeeltelijke aanpassing van de visie. Het Wetterskip Fryslân zal als de derde waterschappartner van de RES Groningen worden opgenomen in de visie. Tevens zal de visie worden aangevuld met de benodigde instemmingsverplichting van het waterschap bij bouw op of nabij waterkeringen en watergangen. De definitie 'eigen erf' wordt verduidelijkt zodat het waterschap hierin meer erkent wordt.

Zienswijze 3; Waterschap Hunze en Aa's

Ruimere mogelijkheden voor wind en zon voor Waterschap

Het Waterschap Hunze & Aa's willen graag verduurzamen door op eigen assets, zoals gemalen en rioolwateringszuiveringsinstallaties energie op te wekken. Dit ten behoeve van eigen gebruik ter plaatse of eigen gebruik op andere assets. De visie biedt hier onvoldoende mogelijkheden voor. Verzoek is om meer mogelijkheden te bieden voor zon en wind (met kleine windmolens).

Beantwoording

Voor het plaatsen van zonnepanelen op locaties van het waterschap (zuiveringsterreinen, riool- en oppervlaktegemalen e.d.) zal net als voor andere initiatieven gelden dat de zonneladder doorlopen zal moeten worden op basis van de visie. Dit betekent dat eerst wordt gekeken of zonnepanelen geplaatst kunnen worden op dak of op het eigen erf. Het eigen erf betreft het deel van de grond dat rond een bedrijf ruimtelijk en functioneel gezien als erf is vormgegeven. Dit geldt ook voor een waterschapbedrijf Indien deze erfgrond onvoldoende blijkt kan worden uitgezocht of nabij daken beschikbaar zijn (bijvoorbeeld van agrarische bedrijven). Zijn de daken niet beschikbaar dan is de volgende stap in de zonneladder om met lokale inwoners en energiecoöperaties uit te zoeken of binnen het bebouwd gebied een grondgebonden zonnepark opgericht kan worden. Wanneer ook dit niet mogelijk blijkt te zijn, is er de mogelijkheid om uit te zoeken of verder in het buitengebied een grondgebonden zonnepark kan worden opgericht. Ook hiervoor geldt een participatieverplichting van inwoners.

Zoals uiteengezet in de visie zijn solitaire grootschalige windturbines niet toegestaan op basis van de provinciale omgevingsverordening. De gemeenten zijn voornemens om met de provincie voor dorpsmolens een verkenning te starten. In het geval de verkenning tot resultaat heeft dat er ruimte komt voor grote windmolens, biedt de visie alleen ruimte voor 'dorpsmolens' die in eigendom zijn van lokale energiecoöperaties en/of inwoners. Het waterschap kan daarom niet zelf een grote, solitaire windmolen ontwikkelen. Wel kan het waterschap de samenwerking zoeken met inwoners en haar erf beschikbaar stellen voor een grote, coöperatieve dorpsmolen en hiervan elektriciteit afnemen. Of een kleine windmolen (tot 15 meter) realiseren.

Lokale participatie geen verplichting voor Waterschap

Het waterschap ziet graag dat lokale participatie geen voorwaarde is bij projecten voor opwekking van duurzame energie op hun eigen assets. De opwek is voor eigen gebruik en de waterschappen hebben een bijzondere positie in relatie tot participatie in het klimaatakkoord. Dit betekent niet dat het waterschap de mogelijkheid voor het bieden van participatie uitsluit.

Beantwoording

Wij waarderen het dat het Waterschap Hunze en Aa's openstaat voor participatie door inwoners van onze gemeente. Het uitgangspunt in de visie is om eigenaren de mogelijkheid te bieden om zelf te verduurzamen binnen de kaders van hun eigen erf. Participatie is daarom geen randvoorwaarde bij projecten die op eigen erf én waarvan de opwek ten behoeve van eigen gebruik worden

gerealiseerd. Dit eigen gebruik kan ook plaatsvinden op andere assets dan waar de opwek plaatsvindt. Dit biedt het Waterschap de mogelijkheid om bijvoorbeeld bij gemalen of waterzuivering zonnepanelen of kleine windmolens te plaatsen zonder dat er sprake is van financiële participatie.

Aandacht voor thermische energie uit oppervlaktewater

Het waterschap ziet graag dat in de visie ook notie wordt gemaakt van de mogelijkheid van duurzame warmtevoorziening door het winnen van thermische energie uit oppervlaktewater.

Beantwoording

De visie ziet nu eerst toe op de meest gebruikelijke vormen van duurzame energieopwekking. Over het onttrekken van thermische energie uit oppervlaktewater voor de duurzame warmtevoorziening in de toekomst zijn nog weinig concrete voorbeelden. Daarom is het niet mogelijk om een concreet afwegingskader voor dergelijke initiatieven te initiëren. In hoofdstuk 6 van de visie is omschreven hoe de gemeente om zal gaan met nieuwe initiatieven (maatwerktraject). De gemeenten zullen ook een warmtetransitievisie opstellen.

Toestemming Waterschap nodig

Het Waterschap verzoekt dat in de visie notie wordt gemaakt dat initiatieven voor de winning van thermische energie uit oppervlaktewater en zonnepanelen op water, toestemming nodig hebben van het Waterschap.

Beantwoording

Voor dergelijke innovatieve initiatieven zal een maatwerktraject doorlopen moeten worden. De gemeente zal de initiatiefnemer in het proces verplichten tot een verkennend gesprek met lokale partijen en de samenleving aan de voorzijde van het proces.²

Met de waterkeringen en watergangen binnen de drie gemeenten zal rekening worden gehouden door de initiatiefnemer te verplichten tot een verkennend gesprek met lokale partijen en de samenleving aan de voorzijde van het proces. De verplichtingen die voortvloeien uit de Keur komen dan zeker ter sprake. Niettemin zal in de proceswijzer hierover een toevoeging worden gedaan.

Assets van het Waterschap zijn beschikbaar voor de opwek van energie door derden

Het Waterschap verzoekt in de visie te noemen dat de assets van Hunze en Aa's beschikbaar zijn voor derden voor de opwekking van duurzame energie, tegen enkel een vergoeding voor het grondgebruik.

Beantwoording

Deze bijdrage van het Waterschap aan de energietransitie wordt zeer op prijs gesteld. Wel willen wij het waterschap erop wijzen dat zij ook zelf een forse ambitie hebben en in deze zienswijze hiervoor extra ruimte vragen. Wij adviseren het Waterschap een goede afweging te maken in welke mate beide zaken met elkaar verenigbaar zijn en hierin keuzes te maken.

De visie betreft een gemeentelijke visie. Het past er daarom niet in om de gevraagde beschikbaarheid van de gronden van het Waterschap hierin op te nemen. Wel zien we kansen om samen op te trekken bij de uitvoering van de visie en het faciliteren van lokaal eigenaarschap door de beschikbaarheid onder de aandacht te brengen bij de energiecoöperaties in het gebied.

² Daarbij is het waterschap één van de vooroverlegpartners in het kader van 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening bij de omgevingsvergunningprocedure.

Onderzoek naar de mogelijkheid grote windturbines op de zeedijk

Het waterschap streeft volledige energieneutraliteit na en is daarom op zoek naar de mogelijkheid om een aantal grote windmolens op de zeedijk te laten ontwikkelen. Zij zijn hiervoor afhankelijk van gemeente en provincie.

Beantwoording

De visie biedt geen ruimte voor de ontwikkeling van grote windturbines in een lijnopstelling of park. Wel gaan de drie gemeenten een verkenning uitvoeren in overleg met de Provincie Groningen voor de mogelijkheden voor solitaire dorpsmolens (bij voorkeur in aansluiting op een park). Deze molens zullen geheel in eigendom moeten komen van een lokaal samenwerkingsverband van inwoners. Het Waterschap zou hierin kunnen deelnemen door een locatie beschikbaar te stellen en/of afspraken maken met de eigenaren over de afname van de opwek.

De visie zet de lijn uit voor de eerstvolgende jaren. Afspraken in het kader van de Regionale Energiestrategie, toekomstige ontwikkelingen zoals de verbetering van de huidige technieken voor duurzame energieopwekking, nieuwe technieken voor de opwek ervan en het evaluatiemoment, kunnen leiden tot een herziening van de visie.

Schrap veenoxidatiegebieden uit uitzonderingsgebieden.

Het waterschap verzoekt om wel zonnepanelen toe te staan in de laagtes waar tevens veenoxidatie plaatsvindt, zoals de laagtes van de Dollard. De komende jaren gaat het waterschap met andere overheden en landgebruikers in gesprek over bodemdaling als gevolg van veenoxidatie. Als gevolg hiervan kan er sprake zijn van een ander landgebruik in de toekomst en zouden zonnepanelen in beeld kunnen komen. De veenoxidatiegebieden liggen deels in gebieden met laagtes waar zonnepanelen niet worden toegestaan.

Beantwoording

De laagtes van de Dollard vormen een uitzonderingsgebied voor de realisatie van zonneparken. Deze laagtes zijn landschappelijk waardevol. Het veenoxidatiegebied betreft een groot gebied waarvan een relatief klein deel in een laagte is gelegen. Wij willen het waterschap meegeven om voor deze delen van veenoxidatiegebieden die samenvallen met de laagtes, te koersen op andere oplossingen.

De beeldkwaliteit van het waterlandschap is onvoldoende belicht

Het waterschap mist een visie op de ontwikkeling van zonnepanelen en windmolens op water ter bescherming van de ruimtelijke (beeld)kwaliteit van het (water)landschap. Deze zien zij graag in de definitieve versie van de visie.

Beantwoording

In de visie wordt water als een belangrijk onderdeel gezien van het landschap. De verkavelingsstructuur en slotenpatroon is beschermd in een groot deel van het gebied. Het slotenpatroon is in elk landschapstype benoemd als landschappelijke waarde. Bij de landschappelijke inpassing zijn de waterstructuren extra benoemd.

Conclusie: De zienswijze leidt tot een gedeeltelijke aanpassing van de visie. De definitie 'eigen erf' wordt verduidelijkt zodat het waterschap hierin meer erkent wordt. Waterstructuren worden extra benoemd bij de landschappelijke inpassing.

Zienswijze 4; Provincie Groningen

Aanwijzen gebieden/locaties

Volgens de provincie zijn in de visie geen locaties of gebieden aangewezen die in beginsel geschikt worden geacht voor het plaatsen van een zonnepark (los) in het buitengebied. De provincie is van mening dat hierdoor de provincie voor dit deel van het grondgebied geen inhoudelijke basis heeft om (desgevraagd) locaties aan te kunnen wijzen waar de aanleg van een zonnepark kan worden toegestaan. De provincie verzoekt om de visie op dit punt te herzien.

Beantwoording

De visie omvat uitzonderingsgebieden waar wij geen zonneparken toestaan, daarnaast stimuleert de visie om zonnepanelen op daken en in en rondom de kernen (kleinschalig toe te staan). Het overige buitengebied staan wij op dit moment 3 parken (1 per landschapstype toe). Dit gehele gebied kan als zoekgebied worden gezien. Hiervoor is op dit moment een maximale maat genomen (10 tot 12 hectare). Daarnaast wordt het gebied Oosterhorn specifiek aangegeven voor grootschalige zonneparken, dit gebied kan dus ook als specifiek zoekgebied worden aangemerkt. Op basis van de voorwaarden per type gebied en de uitgangspunten bij landschappelijke inpassing wordt het plan beoordeeld op ruimtelijke aanvaardbaarheid, haalbaarheid, zorgvuldige procesparticipatie en nadere belangenafweging. In die zin biedt de visie maatwerk per gebied. De visie zal worden aangevuld met een kaart waarin deze verschillende gebieden, waarin onder voorwaarden zonneparken worden toegestaan, worden gevisualiseerd.

Wet natuurbescherming

Volgens de provincie ontbreekt in de visie de Wet natuurbescherming als relevant beleid en toetsingskader voor de realisatie van energieprojecten. De provincie verzoekt om in deel 3 (bestaande beleidskaders) van de visie de Wet natuurbescherming op te nemen.

Beantwoording

De Wet natuurbescherming is een vast onderdeel van de vergunningsaanvraag. De toepassing van de Wet natuurbescherming is maatwerk en wordt per locatie op zijn merites beoordeeld. Voor de volledigheid zal in de visie meer aandacht worden gegeven aan de Wet natuurbescherming ter voorbereiding op de vergunningaanvraag.

Conclusie: De zienswijze leidt tot gedeeltelijke aanpassing van de visie. De visie wordt aangevuld met een kaart waarop de gebieden zijn aangegeven waar onder voorwaarden zonneparken zijn toegestaan. Verder wordt de Wet natuurbescherming in het hoofdstuk over bestaand beleid opgenomen.

[Zienswijze 5; Inwoner 1](#)

Bescherming van de cultuurhistorische waarden uit het cascoplan RAK maken geen deel uit van de visie.

Onderdeel van het cascoplan van de Ruilverkaveling met Administratief Karakter (RAK) Appingedam - Delfzijl is een kaart waarop de te behouden hoofdstructuur van het landschap is weergegeven. De kaart geeft heel nauwkeurig herkenbare verkavelingspatronen aan, archeologische terreinen, natuurlijke waterlopen, contouren van wierden, oude kleilanden, overige structuurlijnen en weidevogelgebieden aan. Dit is niet doorvertaald naar inzage liggende ontwerpvisie. In het gebied lopen wandelroutes over kleilanden en voetpaden.

Beantwoording

De visie geeft aandacht aan dit gebied als een gebied met een 'herkenbare verkaveling', zoals dit ook door de provincie Groningen is aangeduid. In de visie zijn daarvoor extra randvoorwaarden

opgenomen om een goede inpassing van dat gebied te kunnen borgen. In de visie is opgenomen dat rekening moet worden gehouden met cultuurhistorisch waardevolle elementen, zoals waterlopen, wierden, verkavelingspatronen. Vanuit de bestemmingsplannen die in de gemeenten gelden, wordt de bescherming van de waarden verder juridisch gewaarborgd.

In de visie is opgenomen dat bij de ontwikkeling van zonneparken ook aandacht is voor koppelmogelijkheden. Hier vallen het herstellen van wandelroutes over oude kleilanden en bestaande openbare wandelroutes ook onder.

Afzien van het bouwen van zonneparken en windmolens in het RAK gebied

Het bouwen van zonneparken en windmolens in het RAK gebied, zou indischer rampzalig vinden voor het voortbestaan ervan in de huidige vorm en leidt tot afnemend woongenot voor bewoners. Het gebied en haar bewoners staan al enorm onder druk door onder meer de voortdurende, optredende mijnbouwschade. Het gebied is reeds een wingewest. Zie daarom af van het bouwen van zonneparken en windmolens in het gehele RAK gebied Appingedam-Delfzijl.

Beantwoording

In het gebied met 'herkenbare verkaveling' worden extra voorwaarden gesteld aan een eventueel zonnepark. Een zonnepark in dit gebied mag de verkaveling niet aantasten en mag niet groter zijn dan één kavel. Het park kan hier dus niet over meerdere kavels verspreid worden aangelegd, ook niet met behoud van de landschappelijke structuur.

In de visie is niet voor gekozen om helemaal geen mogelijkheden te bieden voor de opwekking van duurzame energie. Deze keus is ingegeven vanuit de wens om ruimte te kunnen bieden aan lokale initiatieven voor de opwekking van hernieuwbare energie nabij de eigen woonplaats. Bijvoorbeeld aan een initiatief dat vanuit een samenwerkingsverband van inwoners of een energiecoöperatie komt. Zodoende hebben dorpen de mogelijkheid om de eigen regie te nemen in de verduurzaming en onafhankelijkheid van aardgas en daarin te kiezen voor opwekking van energie via zon of wind.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot aanpassingen in de visie.

Zienswijze 6; Soleila b.v., Eendracht Energie, LOPEC, Green Power Delfzijl en inwoner 2

Voorop lopen in energietransitie

Volgens indieners zou meer aandacht besteed moeten worden aan participatie en draagvlak van de omgeving dan aan het beperken van de mogelijkheden om uitwassen te voorkomen. Dit stimuleert lokale energiecoöperaties en daarmee inwoners om zich in te zetten voor de energietransitie. De indieners stellen dat het mooi zou zijn als de aardbevingsregio voorop loopt in de energietransitie. Het vaststellen van kaders is niet nodig wanneer de inwoners profiteren van de projecten en daar voldoende draagvlak voor is.

Beantwoording

Tijdens de 11 werksessies met inwoners is naar voren gekomen dat inwoners willen weten onder welke voorwaarden energieplannen mogelijk zijn. Op deze avonden is vaak beeldend aangegeven dat het niet wenselijk is dat hele gebieden vol worden gelegd met zonneparken. De oprichting van windturbines is bespreekbaar gebleken, maar niet overal en met grote zorgvuldigheid. Ook willen de inwoners een volgbaar tempo in het aantal en de grootte van energieparken. Er heerst een gevoel van dat ze niet opnieuw een wingewest (zoals bij de gaswinning) willen worden en daar de gevolgen dagelijks van zien in hun leefgebied. Onze inwoners hechten belang aan kwaliteit van de leefomgeving. Het open, weidse groene landschap is aantrekkelijk voor inwoners om te wonen en te blijven wonen in de gemeenten. Daarom is door inwoners op de 11 avonden in de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum aangegeven dat spelregels voor energieparken noodzakelijk zijn. Ook zijn gemeenten verplicht om ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening ruimtelijk beleid te voeren.

Beperkte netcapaciteit

Indieners geven aan dat de netcapaciteit in de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum zeer beperkt is. Het uitbreiden van capaciteit van het net kost tijd omdat ingewikkelde lange procedures doorlopen moeten worden. Hoewel Enexis heeft aangekondigd dat de netcapaciteit door wettelijke aanpassingen vergroot kan worden, is de verwachting dat de uitbreiding van de netcapaciteit voor de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum beperkt zal zijn. Voor het plan van een park in Garreweer heeft een financieer van de indieners een eerste aanbetaling gedaan voor de uitbreiding van de netcapaciteit. Het plan van de indieners zou ca. 15% van de stroomopwek voor de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum kunnen voorzien. Verder zouden de gemeenten volgens indieners aan de visie kunnen toevoegen dat een voorwaarde voor het afgeven van een vergunning is dat er netcapaciteit beschikbaar is.

Beantwoording

Het is ook bij de gemeenten bekend dat netcapaciteit voor een groot deel van de gemeentelijke gebieden beperkt is. Provincie en gemeenten zetten zich gezamenlijk in voor verdere verzwaring van het huidige energienet van Enexis.

Met betrekking tot de investering. Wanneer de visie nog niet is vastgesteld door de raad is een aanbetaling aan Enexis een bekend eigen risico van de investeerder. Ook voor andere locaties zullen vaak investeringen nodig zijn voor een park.

Met betrekking tot de netcapaciteit. Een ruimtelijk plan moet voldoende concreet en haalbaar zijn. Daarom zal een indiener inzichtelijk moeten maken dat met Enexis afspraken zijn gemaakt om het park aan te sluiten op het net en op welke wijze, of inzicht moeten bieden in innovatieve oplossingen voor opslag en afzetten van de opgewekte energie. De visie wordt op dit punt nader aangevuld.

Financiële haalbaarheid van parken tot 12 ha

Indieners menen dat het stellen van een bovengrens aan de oppervlakte van zonneparken beperkingen geeft voor gebieden waar de afstand tot het tussenstation groot is. Parken van 12 ha zijn financieel haalbaar als de afstand tot het netstation kleiner is dan 3 km. Daardoor komen meerdere gebieden niet in aanmerking voor grootschalige zonneparken.

Beantwoording

De gemeenten hebben geen inzicht in de businesscases van gerealiseerde en nieuwe initiatieven. De gemeenten kunnen deze stelling dan ook niet beamen of ontkennen. We kunnen ons voorstellen dat ook de ligging van initiatieven en de al dan niet benodigde investeringen in infrastructuur gevolgen hebben voor de businesscase. Hierdoor zullen vanuit economisch perspectief bepaalde locaties eerder haalbaar zijn dan andere locaties.

Haalbaarheid van de doelstellingen

Indieners vragen zich af of het verwachte stroomgebruik niet hoger is dan de berekeningen in de bijlage van de visie. Indieners verwachten dat het stroomverbruik van huishoudens zal toenemen met de komst van elektrische auto's en warmtepompen.

Ook zullen bedrijven meer groene stroom inkopen. De balans tussen wind en zon is van groot belang voor de continuïteit in de stroomproductie en om onnodige pieken daarin te voorkomen. Bedrijven zullen daarom naast windturbines op zee ook zonnestroom willen afnemen voor de continuïteit in het gebruik, aldus de indieners.

Indieners geven verder aan dat de ruimte op de daken beperkt is voor het leggen van zonnepanelen. Grotere daken zijn veelal niet sterk genoeg.

Beantwoording

De genoemde stroomverbruik in de bijlagen zijn gebruikt bij de 11 bijeenkomsten met inwoners om een voorbeeld te geven van het toekomstige lokale stroomverbruik en hoe dit zich mogelijk verhoudt tot het aantal hectare zonnepanelen en windturbines. De cijfers zijn gebaseerd op de berekeningen van de Klimaatmonitor. In de berekening van de klimaatmonitor zijn meerdere factoren opgenomen, naast de gebouwde omgeving is ook verkeer en vervoer meegenomen. Ook de bedrijven die niet vallen onder industrie zijn meegenomen in deze berekening. Daarnaast wordt onderzocht om de restwarmte van de industrie te gebruiken.

Dat de ruimte op daken beperkt is, wordt met de visie onderkent. De visie maakt duidelijk dat eerst een zonneladder doorlopen moet worden voordat men de ideeën voor een grondgebonden zonnepark ter plaatse onderbouwt. De wens van de inwoners is immers om de daken beter te benutten, zodat minder goede landbouwgrond en bijzondere karakteristieken van de landschappen opgegeven moeten worden. Hierin staan de gemeenten met hun inwoners niet alleen, zowel op rijksniveau en provinciaal niveau zijn moties aangenomen voor het opstellen van een zonneladder. Om meer sterke daken bij nieuwbouw te krijgen, werkt het Rijk ook aan BENG-normen.

Uitspraak Hoge Raad

Indieners verwachten dat de doelstellingen vanuit de rijksoverheid worden aangescherpt n.a.v. een uitspraak van de Raad m.b.t. het terugdringen van de CO₂-uitstoot met 25% in 2020 vanwege een zorgplicht.

Beantwoording

De gemeenten zijn zich bewust van de uitspraak van de Hoge Raad. De rijksoverheid zal verschillende maatregelen nemen om de CO₂-uitstoot te gaan verminderen. Dit zal gelden voor meerdere klimaattafels zoals die van industrie, landbouw, gebouwde omgeving, mobiliteit. Deze maatregelen

zullen veel breder zijn dan alleen meer opwekking van duurzame energie. De meeste van die maatregelen valt buiten de bevoegdheid van de gemeente.

Met het opstellen van de visie beoogt de gemeente juist haar zorgplicht in brede zin na te komen. Daarbij ligt de ruimte en de focus allereerst bij het realiseren van zonnepanelen en windenergie op daken en erven en vervolgens rond de bebouwde kom.

Afnemende SDE-subsidie

Indieners geven aan dat de SDE-subsidie omlaag gaat, waardoor projecten in de toekomst lastiger te realiseren zijn.

Beantwoording

De hoogte van de SDE-subsidies is een aangelegenheid van de Rijksoverheid. Voor de berekening van de SDE subsidie wordt de gemiddelde prijs van zonnepanelen gehanteerd. Als de prijs van zonnepanelen daalt, daalt de SDE subsidie ook logischerwijs. De overheid wil daarnaast ook andere duurzame technieken om hernieuwbare energie op te wekken gaan stimuleren.

Het Rijk heeft regie voor projecten boven 50MW

Het rijk voert regie over projecten boven 50 megawatt (MW). Dit zijn projecten die zogenaamd van 'landelijk belang' zijn. Indieners verwachten dat wanneer projecten boven de 12MW worden uitgesloten, de minister in dit gebied grotere projecten zal gaan aanwijzen.

Beantwoording

Uit de visie blijkt dat de grotere projecten mogelijk zijn op het terrein van Oosterhorn, mits de projecten onderdeel uitmaken van de gebiedsontwikkeling voor dit gebied. Ook een Rijksoverheid zal weloverwogen keuzes moeten maken en de vraag beantwoorden of een kleinschalig eeuwenoud landschap zich goed leent voor zichtbare grootschalige energieopwekking of dat andere typen gebieden hiervoor beter geschikt zijn.

Daarnaast hebben de gemeenten vanuit de RES de opgave om 35 Terawattuur (TWh) energie op land te gaan opwekken in 2030. Deze hoeveelheid moet door de 30 regio's worden ingevuld. Iedere regio doet een bod in wat zij aan duurzame energie kan gaan opwekken. Als de optelsom van deze biedingen niet wordt gehaald, dan moeten de regio's met elkaar in overleg treden, om de restopgave in te vullen. Vooralsnog gaat het Rijk daar niet regie op voeren.

Samenwerking met lokale omgeving volgens het klimaatakkoord

Indieners zijn van mening dat het klimaatakkoord gemeenten de mogelijkheid geeft om vooraf niet te veel beperkingen op te nemen en ruimte te geven aan projecten die voldoende draagvlak hebben in de omgeving.

Beantwoording

De visie Ruimte voor Energie biedt kaders waarbinnen energieparken ontwikkeld kunnen worden. Deze kaders bieden bescherming aan algemene belangen, zoals bijvoorbeeld het behoud en beheer van het landschap, voldoende milieukwaliteit en lokale participatie. Wanneer er binnen deze kaders ontwikkeld wordt is de kans groter dat er maatschappelijk draagvlak ontstaat voor een ontwikkeling van een energiepark. Het park is dan namelijk landschappelijk goed ingepast en de inwoners zijn op een zorgvuldige wijze betrokken bij de ontwikkeling.

Conclusie: De zienswijze leidt tot een gedeeltelijke aanpassing van de visie. Voor ruimtelijke plannen moet een indiener inzichtelijk maken dat er afspraken met de netbeheerder zijn gemaakt voor de

netaansluiting of dat er een innovatieve oplossing is voor de opslag en afzetting van de opgewekte energie.

Zienswijze 7; Green Power Delfzijl U.A., Stadscoöperatie Eendracht U.A., Energiecoöperatie Zonnedorpen U.A., Lopster Energiecoöperatie U. A.

Totstandkoming visie

1. Indieners merken op dat zij teleurgesteld zijn over het proces omdat slechts een klein deel van de bevolking (ruim 200 mensen) heeft gereageerd.

Beantwoording

Gezien de aard van het onderwerp, zijn de gemeenten niet ontevreden over de respons. Naast de 11 werksessies (gemiddeld 20 inwoners per avond), de enquête (ruim 200 respondenten), 3 inloopavonden (minimaal 20 inwoners per avond) hebben de gemeenten overleg gevoerd met de belangrijkste stakeholders in het gebied waaronder de energiecoöperaties. In de ogen van de gemeenten is op basis van deze input een duidelijk beeld ontstaan van de wensen van de samenleving. Meer input zou wellicht meer details hebben gegeven, maar niet een andere hoofdlijn. Deze hoofdlijn is in de visie opgenomen en vertaald.

2. Indieners zien onvoldoende van hun inbreng terug in de conceptvisie en in de terugkoppeling.

Beantwoording

Bij het opstellen van de visie is de inbreng van de verschillende betrokkenen, belanghebbenden en inwoners meegenomen. Daarbij worden keuzes gemaakt. In de tussentijdse terugkoppeling aan de energiecoöperaties op 8 oktober 2019 hebben de gemeenten de dank uitgesproken over de inbreng van de coöperaties tijdens de 11 werksessies met de inwoners en een aantal zorgpunten gehoord van de coöperaties. Een belangrijk punt daarin was het “gelijke speelveld” voor coöperaties en professionele marktpartijen. Dat is in de spelregels van de visie nadrukkelijk meegenomen. Bij andere punten is meer de balans gezocht tussen de wensen van initiatiefnemers die graag veel ruimte willen voor ontwikkeling en de inwoners die begrip hebben voor de verduurzamingsopgave maar nadrukkelijk wijzen op de landschappelijke waarden en kwaliteiten in hun woon- en leefomgeving. Inwoners wensen ook dat niet meteen veel ruimte wordt gegeven aan de energietransitie als later blijkt dat minder ruimte voldoende was gebleken vanwege technische vooruitgang in de energiesector.

3. Indieners denken dat onvoldoende draagvlak jammer en risicovol is.

Beantwoording

Zie het antwoord onder 1 over het draagvlak. De visie is kaderstellend voor initiatieven. Een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van initiatieven is het realiseren van maatschappelijk draagvlak door het vroegtijdig moeten betrekken van inwoners en belanghebbenden en het bieden van ruimte voor lokale financiële participatie. Daarmee wordt draagvlak geborgd bij de daadwerkelijke totstandkoming van initiatieven.

Zoals in de visie ook is aangegeven is monitoring en evaluatie van de visie een belangrijk onderdeel. In de komende periode zullen de gemeenten nadrukkelijk de resultaten volgen. Mocht draagvlak daarin een probleem zijn, dan wordt door de gemeenten de visie te zijner tijd daarop bijgesteld.

Aandacht voor lokale initiatieven

4. De indieners vinden dat de gemeenten mogelijk de rol en ontwikkelkracht van lokale energiecoöperaties onderschatten nu het Klimaatakkoord 50% eigenaarschap afdwingt. Gemeenten zijn daarnaast nu het bevoegd gezag en kunnen zelf beleid ontwikkelen.

Beantwoording

De gemeenten willen de rol en de kracht van de energiecoöperaties niet ter discussie stellen. Het streven naar 50% eigenaarschap zoals het Klimaatakkoord ook voorstelt wordt door de gemeenten ingezet om te borgen dat initiatieven rond hernieuwbare energie ook ten goede komen aan de 'eigen samenleving'. Daar horen ook de lokale energiecoöperaties bij, omdat zij juist een vertegenwoordiging zijn van de inwoners van de gemeenten.

Ruimtegebrek voor energie

5. Indieners zijn van mening dat van open beleid geen sprake is. Immers, grote initiatieven krijgen te weinig ruimte. Daarmee wordt de opgave doorgeschoven in de tijd.

Beantwoording

De visie is een uitgebalanceerd verhaal waarbij niet is uitgegaan van de opgave (dit vindt plaats in de RES) maar is gezocht naar een goede ruimtelijke inpassing van energieopwekking, waarbij tegelijkertijd rekening wordt gehouden met de zorg van de inwoners die vragen om een volgbaar tijdspad, stap-voor-stap en aandacht voor de kwaliteiten van hun woonomgeving. Grootschalige initiatieven zijn met zorg omgeven en de gemeenten hebben al een grote inbreng gehad met de bestaande zon- en windparken.

In deze visie wordt een eerste stap gezet. Deze eerste stap biedt veel ruimte aan initiatieven op het eigen erf en bij de dorpen en steden in een passende maat en schaal. Daarmee koppelen we energieopwekking aan de plek waar ook de energie wordt gebruikt. In het landelijk gebied wordt een pas op de plaats gemaakt, om zo:

- Niet op voorhand veel ruimte te bieden aan zon- en windparken zo lang de daadwerkelijke opgave vanuit de RES nog niet bekend is en binnen enkele jaren nieuwe technieken beschikbaar zijn waardoor minder ruimtebeslag nodig blijkt;
- Wel een eerste stap te kunnen zetten door 3 parken mogelijk te maken in het landelijk gebied en rond Oosterhorn extra ruimte te bieden voor zonneparken als onderdeel van een grotere gebiedsontwikkeling.

Bij de evaluatie van de visie zal worden bekeken of deze insteek, die uitgaat van het mogelijk maken van de gewenste verduurzaming in de directe omgeving van de inwoners en het ontmoedigen van het gebruik van landbouwgronden voor zonne-energie, zal moeten worden aangepast. Dat hebben veel inwoners ook meegegeven. Gelet op de beschikbare ruimte die wordt geboden rond de dorpen, de ruimte bij Oosterhorn en de in eerste instantie drie parken die in het landelijk gebied mogen komen, kan ons inziens niet worden gesteld dat de opgave wordt doorgeschoven. Er is ruimte aanwezig maar niet overal en in gelijke mate.

De visie biedt geen ruimte voor een bovenlokale opgave

6. Er is geen ruimte om andere gebieden met gebrek aan ruimte tegemoet te komen waardoor er ook geen geldstroom naar de lokale gemeenschap gaat.

Beantwoording

De intentie van de visie is niet in de eerste plaats de opgave voor derden te realiseren. De gemeenten hebben een groot havengebied, twee steden en vele dorpen te verduurzamen. De industrie heeft haar eigen programma, maar het zal een hele opgave zijn de verduurzaming voor de gemeente op te lossen. In het kader van de RES zal breder gekeken worden, maar op voorhand heeft de gemeente geen nieuwe taakstelling voor derden opgenomen. De insteek van de visie is om de

opbrengsten van de nieuwe zon- en windenergie voor een belangrijk deel ook ten goede te laten komen aan de lokale gemeenschap. Daarom is het streven van 50% lokaal eigenaarschap ook opgenomen.

De visie biedt geen ruimte voor rendabele initiatieven

7. De coöperaties zetten naast kleinschalige ook in op grootschalige initiatieven. De spelregels van de visie maken het voor coöperaties en commerciële partijen onmogelijk om deze initiatieven rendabel te krijgen, aldus de indieners.

Beantwoording

De gemeenten hebben geen inzicht in de businesscases van gerealiseerde en nieuwe initiatieven. De gemeenten kunnen deze stelling dan ook niet beamen of ontkennen. We kunnen ons voorstellen dat ook de ligging van initiatieven en de al dan niet benodigde investeringen in infrastructuur gevolgen hebben voor de businesscase. Hierdoor zullen vanuit economisch perspectief bepaalde locaties eerder haalbaar zijn dan andere locaties. Dat het 50% lokaal eigenaarschap gevolgen heeft voor de rentabiliteit van projecten, is duidelijk en ook inzet van het akkoord. Waar de onder- of bovengrens ligt, zal de praktijk moeten uitwijzen.

Het landschap biedt meer ruimte voor hernieuwbare energieprojecten

8. Indieners vinden dat de visie uitgaat van een (te) eenzijdige nadruk op landschappelijke kwaliteiten en staat ontwikkeling in de weg. Er is meer ruimte in het landschap dan de visie aangeeft.

Beantwoording

Zie het antwoord onder 5. Grootschalige initiatieven worden voornamelijk in de omgeving van Oosterhorn voorzien. Elders wordt gekeken naar de maat en schaal van het landschap. De prioriteit van de visie ligt bij het eerst realiseren van de verduurzamingsopgave bij de inwoners zelf en vervolgens in (de directe omgeving van) de dorpen.

Visie als boekwerk

9. De indieners zijn van mening dat de visie een boekwerk met een opsomming van (te) veel beperkingen is geworden en dat is niet in de geest van de Omgevingswet. Coöperaties willen ook zorgvuldig omgaan met kwaliteiten maar de vele beperkingen maken uitvoering onhaalbaar.

Beantwoording

De visie heeft als insteek ruimte te bieden aan nieuwe vormen van energie, maar wel binnen de landschappelijke waarden en kwaliteiten. Deze waarden zijn deels gemeentelijk en deels provinciaal geduid. Een ander belangrijk aspect onder de Omgevingswet is participatie. In onderhavige visie is hier ruimschoots invulling aan gegeven.

Er wordt nadrukkelijk ingezet op een procesmatige benadering in de geest van de Omgevingswet. Dat vraagt informatie vooraf (zie ook het antwoord onder 4 en 5). Immers, het grootste deel van de samenleving zal als omwonende geconfronteerd worden met initiatieven. Daarnaast is het zo dat de verduurzaming nog de nodige bewustwording vraagt die invloed heeft op de besparingsopgave. De visie hoopt aan deze bewustwording bij te dragen. Na vaststelling zal er een versimpelde leidraad voor de vergunningverlening worden opgesteld. Zo worden de doelgroepen op maat bediend.

Visie en bijlage

10. Volgens de indieners ontbreekt de verbinding tussen de visie en de bijlage (opgave per dorp) volledig. Er is te veel focus op het heden en niet naar de toekomst gekeken.

Beantwoording

De bijlagen hebben een rol gespeeld bij de 11 werksessies met inwoners. Met de daar gegeven toelichting is geprobeerd de huidige stand van zaken en de opgave te schetsen. Zowel in grote lijnen als een concreet beeld van de opgave per dorp of stad(swijk). De nabije toekomst zal bepaald worden door voornamelijk besparen, zonne-energie en windenergie. De focus op het hier en nu had juist als doel de opgave voor inwoners inzichtelijk te maken en met de kennis en mogelijkheden van nu te doen wat we kunnen doen.

De bijlagen zijn in die zin puur ter illustratie van het gebiedsproces. Tijdens deze gesprekken, waar ook de energievoöperaties aanwezig zijn geweest, zijn ook perspectieven geschetst van de ontwikkelingen over pakweg 10 jaar. Juist de inwoners hebben daar ook op gewezen. Dat benadrukt nogmaals het belang van de evaluatie en monitoring zoals die is opgenomen in de visie.

Ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op, daarom is ook aangegeven dat de visie geactualiseerd dient te worden als nieuwe en/of onverwachte ontwikkelingen of versnellingen zich voordoen

11. Indieners vinden dat het kader helder en beknopt moet zijn en moet faciliteren, bijvoorbeeld door aangepaste legesverordeningen en ambtelijke ondersteuning.

Beantwoording

Zie het antwoord onder punt 9. Ambtelijke ondersteuning kan gegeven worden maar niet op voorhand en niet ten voordele van een bepaalde partij (gelijkheidsbeginsel). Na de vaststelling van de visie zullen de gemeenten de energievoöperaties uitnodigen om gezamenlijk te verkennen hoe aan de kaders uit de visie uitvoering gegeven kan worden.

Professionalisering lokale initiatieven

12. Onze doorgroei als professionele organisaties om inwoners en lokale ondernemers van eigen energie te voorzien, wordt beperkt door de visie en verliezen de coöperaties het van de gevestigde orde van energiebedrijven. Daarmee wordt het recht ontnomen om zelf in de eigen energie te voorzien.

Beantwoording

Ons inziens zet de visie een eerste stap in de transitieopgave. Het is waar dat de gemeenten een voorzichtig zijn ten opzichte van de grotere zonneparken in het buitengebied, evenals met parken voor windenergie. De argumentatie daarvoor wordt ontleend aan het gebiedsproces met de inwoners en belangrijke stakeholders, en de bijdrage aan reeds gerealiseerde parken. Zie ook de beantwoording onder punt 5.

Tot slot

13. Volgens indieners komt de gemeente haar zorgplicht niet na door onvoldoende ruimte voor nieuwe initiatieven.

Beantwoording

Met het opstellen van de visie beoogt de gemeente juist haar zorgplicht in brede zin na te komen. Daarbij ligt de ruimte en de focus allereerst bij het realiseren van zonnepanelen en windenergie op daken en erven en vervolgens rond de bebouwde kom.

Bijlagen

De indieners hebben een bijlage gestuurd met opmerkingen op de visie.

1. Stel als doel om maximaal ruimte te geven aan energie-initiatieven die lokaal draagvlak hebben.

Beantwoording

Met de Visie wordt gestreefd naar lokale participatie én naar lokaal draagvlak. Dit is geborgd in de proceswijzer in hoofdstuk 9 van de visie. Hierbij wordt het klimaatakkoord gevold bij het streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap. Zie ook de beantwoording van zienswijze 6 onder het laatste punt 'Samenwerking met de lokale omgeving volgens klimaatakkoord'.

2. De gezamenlijke energiecoöperaties zien graag een hoger tempo in het faciliteren van de energietransitie.

Beantwoording

Het uitgangspunt is om ruimte te bieden aan de energietransitie in een volgbaar tempo. Deze wens is nadrukkelijk naar voren gekomen uit de inbreng die de inwoners bij de totstandkoming van de visie hebben gehad. Dit houdt in dat de ruimte die beschikbaar gesteld wordt voor de energietransitie in stappen opgepakt wordt en regelmatig wordt geëvalueerd of we nog op de goede weg zijn. Hiermee wordt voorkomen dat we nu dingen doen die achteraf niet nodig bleken en dat we optimaal kunnen profiteren van toekomstige ontwikkelingen in technieken om duurzame energie op te wekken.

3. Sluit aan bij de geest van de Omgevingswet; 'Ja mits', in plaats van 'nee, tenzij'. Initiatieven worden onnodig in de weg gezeten door beperkingen vanuit landschappelijke argumenten en functionele plaatsing (boerenerven) en beperkt bovendien de projectomvang.

Beantwoording

Zie beantwoording onder punt 9 en zienswijze 6, eerste punt 'vooroplopen in de energietransitie'.

4. Eemsdelta heeft de ruimte en lokale ontwikkelkracht om een bovenlokale opgave te realiseren. Hiermee tonen we ons solidair aan gebieden die niet in hun eigen opgave kunnen voorzien en kunnen inkomsten worden gegenereerd ten behoeve van de energietransitie van de eigen inwoners.

Beantwoording

Voor de beantwoording zie zienswijze 6, eerste punt 'vooroplopen in de energietransitie'.
p.m.

5.
 - a. Indieners pleiten voor een weergave van het participatieproces waarbij naar voren komt dat er ook partijen zijn die juist op zoek zijn naar kansen en mogelijkheden. Bovendien heeft een groot deel van de samenleving geen inbreng gehad bij de totstandkoming van de visie. De indruk wordt gewekt dat er vooral inbreng was
 - b. De opgave die bedoeld was om te helpen een context te bieden, is nu een plafond geworden voor ontwikkelingen.
 - c. De coöperaties zien graag de volgende inbreng terug in de samenvatting van de reacties en bevindingen van de sessies in de dorpen en steden (p. 34): De visie moet ruimte bieden aan de coöperatieve kansen van morgen.
 - d. De suggestie dat de koppeling tussen omvang van een zonnepark en het energieverbruik van de kernen het draagvlak ten goede komt onderbouwen of weglaten.

Beantwoording

- a. Zie beantwoording het eerste punt en zie zienswijze 6, onder laatste punt: 'Samenwerking met lokale omgeving volgens klimaatakkoord.
 - b. Zoals in de visie ook is aangegeven is monitoring en evaluatie van de visie een belangrijk onderdeel. In de komende periode zullen de gemeenten nadrukkelijk de resultaten volgen. Mocht draagvlak daarin een probleem zijn, zullen de gemeenten de visie daar te zijner tijd op bijstellen.
 - c. De gemeenten vinden samenwerking tussen inwoners, tussen marktpartijen en coöperaties positief. maar dit is niet expliciet door de inwoners benoemd tijdens de sessies.
 - d. Deze koppeling is ingegeven vanuit ruimtelijk- en duurzaamheidperspectief. Draagvlak heeft geen directe rol gehad bij deze overweging.
6. De visie legt teveel nadruk op de bedreiging van landschappelijke waarden. Geef meer ruimte aan de invoeging van passende grote en kleine elementen binnen de context van de landschappelijke kwaliteiten.

Beantwoording

Onder punt 2 is toegelicht dat het uitgangspunt is om ruimte te bieden aan de energietransitie in een volgbaar tempo en dat de energietransitie stap voor stap opgepakt wordt. De visie wordt om de 2 jaar geëvalueerd. Bij de evaluatie wordt gekeken, met medeneming van de meest recente (technologische) ontwikkelingen, hoeveel ruimte voor duurzame energieopwekking nodig is.

7. Wees er open en eerlijk over dat het provinciale beleid in beweging is.

Beantwoording

Wij onderkennen dat het provinciale beleid in beweging is. Dit geeft de aanleiding om in overleg met de Provincie een verkenning te doen naar de mogelijkheden voor dorpsmolens. Vooralnog hebben we echter te maken met regels van de provincie Groningen die de realisatie van grote windmolens niet toestaan. Deze regels zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening Groningen. Deze regels zijn bindend voor gemeenten. Zij kunnen dus nog geen grote dorpsmolen vergunnen. Om geen verkeerde verwachtingen te wekken is in de visie benoemd dat de Provincie (nieuwe) grote windmolens nu nog niet toestaat. Desondanks hebben de ADL-gemeenten in hun visie uitgesproken dat zij open staan voor de plaatsing van grote dorpsmolens en de mogelijkheden hiervoor gaan verkennen.

8. Wat is gedaan met het manifest van de energiecoöperaties?

Beantwoording

Het aanbod van de Energiecoöperaties (13 mei 2019) bevat een vijftal energiepilers voor de Visie, zijnde:

- Begin bij jezelf,
- Bespaar energie,
- Wordt CO₂-neutraal,
- Gebruik je dak,
- Zon en wind samen doen.

Bovenstaande pijlers onderschrijven wij als gemeente en zodoende zijn deze ook verwerkt in de visie. Dit is onder andere terug te zien in de opbouw van de zon- en windladder.

9. Benadruk in de visie dat de teksten over angst en weerstand gebaseerd zijn op van een werkelijkheid uit het verleden. Er is een nieuwe werkelijkheid ontstaan waarbinnen juist kansen ontstaan voor lokale gemeenschappen en energiecoöperaties.

Beantwoording

Voor de beantwoording zie punt 4 van de zienswijze.

10. Op pagina 34 en 63 staat een onjuiste tekst bij de foto's.

Beantwoording

De tekst bij de afbeeldingen wordt gecorrigeerd.

11.

- a. In de paragrafen. 5.1, 5.2.3 en 9.2 wordt een onjuist beeld geschetst van de (lokale) energiecoöperaties. Energiecoöperaties zijn wel degelijk in staat grootschalige parken te ontwikkelen. Indiener ziet dit graag terug in de visie.
- b. Indiener verzoekt tevens om, bijvoorbeeld in paragraaf 5.2.4 aan te geven dat energiecoöperaties ook *initiatiefnemers* kunnen en willen zijn van kleine en grote ontwikkelingen.
- c. Paragraaf 5.1 bevat teveel onjuiste statements en belemmeringen voor verdere ontwikkeling van energiecoöperaties. Tekst graag aanpassen.
- d. In de proceswijzer in hoofdstuk 9 wordt geen rekening gehouden met 100% lokaal eigendom. En een scherpe definitie van "lokaal eigenaarschap" ontbreekt. Sluit hierbij aan bij het Klimaatakkoord.
- e. Paragraaf 9.2 sluit niet aan bij de wereld van de energiecoöperaties in de gemeenten. Het is niet aan de gemeente(n) om te dicteren hoe de financiën door de coöperatie moeten worden ingericht en uitgewerkt. Indiener verzoekt om de hele paragraaf te verwijderen. Als passende proces- en financiële participatie wordt voorgesteld om bijvoorbeeld een vergunningaanvraag niet eerder in behandeling te nemen dan dat de lokale bevolking/energiecoöperatie(s) weloverwogen aangeven dat zowel de proces als financiële participatie naar tevredenheid is vormgegeven.

Beantwoording

- a. De tekst over de mogelijkheden van de energiecoöperaties wordt genuanceerd. Van belang is dat coöperaties en marktpartijen samenwerking met elkaar zoeken. (paragraaf 5.1, pagina 41 van de visie)
- b. Er wordt in paragraaf 5.2.4 toegevoegd dat energiecoöperaties ook initiatiefnemers kunnen en willen zijn van zowel grootschalige als kleinschalige parken.
- c. Voor beantwoording zie hierboven onder a.
- d. Het streven naar 50% lokaal eigendom wordt gewijzigd in het 'streven naar minimaal 50% lokaal eigendom.
De definitie van lokaal eigendom wordt aangepast. Aan de definitie wordt toegevoegd dat het uitgangspunt is dat meerdere lokale partijen uit de omgeving van het te realiseren zonnepark zijn betrokken en dat een brede groep uit de omgeving het project steunt en/of deelneemt. Iedereen moet hieraan kunnen meedoen.
- e. Paragraaf 9.2 biedt inzicht in vormen van financiële participatie. Dit is in de visie opgenomen om inzicht te bieden in de mogelijkheden, zonder daarbij uitputtend op

voorschrijvend te werk te willen gaan.. Voor de lokale energiecoöperaties zal dit geen nieuwe informatie zijn, voor anderen zal dit wellicht wel het geval zijn.

12. Indiener stelt voor om de visie aan te vullen met het scenario dat ook de warmtetransitie plaatselijk lokaal zal worden opgepakt en ingevuld door bijvoorbeeld kleine warmtenetten. Geef hiervoor de ruimte. Houdt ook rekening met een extra opgave voor duurzame elektriciteit.

Beantwoording

De warmtetransitie valt niet binnen de scope van de visie. De gemeenten gaan de komende tijd aan de slag met de warmtetransitievise, in die visie wordt breed gekeken naar oplossingen voor duurzame warmtevoorziening. Lokale warmtenetten behoren hier tot de mogelijkheden. Betrekking van inwoners en lokale bedrijven is hierin essentieel.

13. In paragraaf 5.2.1 wordt alleen buurkracht genoemd als organisatie uit de participatiecoalitie die mensen met een smalle beurs kunnen helpen. Energiecoöperaties kunnen dit ook. Geef daarom de energiecoöperaties ruimte voor rendabele en renderende projecten en faciliteer de partners uit de participatiecoalitie als een waardevolle beweging van onderop.

Beantwoording

Tekst wordt aangepast naar dat buurkracht één van de mogelijke partijen die hier een rol in kan spelen.

14. Het beperken van transportverliezen vindt indiener een weinig steekhoudend argument om speerpunt 2; inzetten op opwek van energie dichtbij de gebruiker omdat transportverliezen relatief beperkt zijn. Indiener vindt dat dit de "leesbaarheid van het landschap" wel ten goede komt. Ook het benutten van daken ten bate van de coöperaties/lokale bevolking kan als "dichtbij" of "lokaal" worden gezien. Indiener ziet dit graag genoemd in de visie. Evenals dat gemeentelijke daken maximaal worden benut voor eigen gebruik of door de gemeenschap.

Beantwoording

De zin over weinig transportverliezen wordt uit de tekst gehaald, dit is inderdaad nihil. De tekst wordt vervangen door het koppelen van opwek met verbruik.

15. De visie geeft te weinig aandacht aan de innovatie in de vormen van opwek door zonne-energie, zoals verticale panelen die mogelijkheden bieden voor dubbelgebruik. Ook voor zonnethermie is geen aandacht.

Beantwoording

De nadruk van de visie ligt op de ruimtelijke opgave waar de gemeenten vandaag de dag voor staan. Zonne- en windenergie zijn momenteel de vormen van duurzame energieopwekking die veelvoorkomend zijn en bovendien een grote ruimtelijke impact hebben.

Dit neemt niet weg dat er ruimte wordt geboden voor innovaties. In speerpunt 4 (paragraaf 5.2.4) is dit expliciet benoemd. Ook worden hier een aantal recente innovaties genoemd. Deze opsomming is niet uitputtend. De gemeenten realiseren zich dat er veel meer innovaties zijn en er nog vele zullen volgen. De gemeenten zijn bereid om daarin mee te denken.

In die visie zal zonnethermie worden genoemd in paragraaf 5.2.4.

16. Indiener ziet liever aangegeven welke locaties zijn uitgesloten en zou graag zien dat de visie ook ruimte biedt voor grote initiatieven.

Beantwoording

Voor de beantwoording wordt u verwezen naar punt 5 (ruimtegebrek voor energie) van de beantwoording van uw brief op pagina 14.

17. In paragraaf 7.3.3 wordt, voor de locatiekeuze van een dorpsmolen, als voorwaarde genoemd dat overlast voor de omgeving wordt voorkomen. "Overlast" is subjectief en daarmee is het voorkomen een onmogelijke opgave. Indiener stelt voor om de energiecoöperaties de ruimte te geven om eventuele overlast te compenseren. Dit kan worden opgenomen in de randvoorwaarden voor participatie.

Beantwoording

Wanneer de verkenning naar de mogelijkheden voor de realisatie van dorpsmolens positief uitpakt, kan er daadwerkelijk een initiatief voor een dorpsmolen opgestart worden. In dit traject is er ruimte voor afspraken over compensatie tussen mensen die overlast ervaren en de initiatiefnemer(s).

Er wordt aan de opmerking van de indiener tegemoet gekomen. De tekst in paragraaf 7.3.3. wordt als volgt: Voorwaarde voor de plaatsing van een solitaire windturbine (dorpsmolen) is dat *onevenredige* overlast op de omgeving wordt voorkomen. De bestaande milieunormen zijn uitgangspunt.

18. Met betrekking tot hoofdstuk 10 brengt indiener de volgende punten naar voren:
- a. Het is een misvatting dat de RES (Regionale Energie Strategie) de opgave voor gemeenten gaat kwantificeren.
 - b. In de visie wordt aangegeven dat blijvend gecommuniceerd zal worden over de ambities van de gemeente. Betrek daarbij veelvuldig de coöperaties.
 - c. Indiener ziet graag meer fysieke en figuurlijke ruimte om ook de "lusten" voor de lokale bevolking te accommoderen. Dit sluit aan bij het doel van de visie om de "lasten" evenwichtig te verdelen.
 - d. Uit hoofdstuk 10 spreekt de keuze voor "klein en langzaam". Dit is een standpunt vanuit angst en NIMBY in plaats van een door de bevolking te dragen participatie en PIMBY.

Beantwoording

- a. De uitkomsten van de RES, zullen zijn plek vinden in een kwantitatieve opgave. Er moet in totaal 35TW in Nederland op land gaan worden opgewekt. De verschillende RES-regio's maken middels een bod kenbaar welk deel van de landelijke opgave van 35TW zij op zich nemen. Het bod laat zich direct vertalen naar een kwantitatieve opgave waar de RES regio Groningen voor zal staan. Of deze ook voor ons als gemeente volgt is inderdaad niet per definitie de uitkomst. Wel kan het zijn dat bij de invulling van een mogelijke restopgave (na de optelsom van de concept RES'en) naar specifieke locaties wordt gekeken om extra duurzame energie op te wekken. In die zin zou er dus vanuit de RES nog wel een kwantitatieve opgave kunnen komen.
- b. De gemeenten gaan hier graag op in en communiceren ook met de energiecoöperaties over hun ambities.
- c. Voor de beantwoording wordt u verwezen naar punt 5 (ruimtegebrek voor energie) van de beantwoording van uw brief op pagina 14.
- d. In punt 5 (ruimtegebrek voor energie) van de beantwoording van uw brief op pagina 14 wordt tevens toegelicht waarom is gekozen voor een zogenoemde 'begeleide landing' van de toekomstige projecten voor zonne- en windenergie in de gemeente(n).

Conclusie: De zienswijze leidt tot een gedeeltelijke aanpassing van de visie.

Zienswijze 8; Inwoner 3 en 4

1. Volgens indieners gaat de nota uit van bestaande beleidskaders en beschermt de lokale gemeenschap tegen ongewenste ontwikkelingen maar schiet in haar beperkingen door. Grotere projecten zijn moeilijk in te passen. Er is landschappelijk meer mogelijk. Ook de restopgave uit andere regio's is welkom mits de zeggenschap en opbrengsten maar het gebied ten goede komen.

Beantwoording

Zie het antwoord onder 10, 12 en 13 van zienswijze 7. Het draagvlak van de bewoners is inderdaad breder als voldaan is aan de randvoorwaarden van zeggenschap en eigenaarschap. Het overgrote deel van de bewoners, zal hier echter niet in delen. Daarom zet de gemeente in op een concentratie van grootschalige initiatieven bij Oosterhorn en een beperking in de oppervlakte bij de dorpen en in de waardevolle landschappen. De zogenaamde restopgave (opgave van derden) is onderwerp van discussie in het traject van de RES en nog niet afgerond voor besluitvorming. De visie kan daar niet op vooruitlopen.

2. Volgens indieners zet de visie onvoldoende in op bewustwording en participatie. Dit loopt vooral via de eigen portemonnee. De coöperaties zijn de partners om bewustwording te creëren en samen op te trekken.

Beantwoording

De gemeenten hebben de medewerking van de coöperaties bij de 11 werksessies met inwoners zeker als positief ervaren en willen met de coöperatiessamen optrekken om bewustwording voor de energietransitie te creëren.. Er is zeker meer nodig dan het schrijven van een visie. De netwerken van de coöperaties zijn breed in de samenleving vertakt. Tempo is belangrijk. De coöperaties hebben afgelopen jaren ervaring opgedaan. Anderen staan op een ander punt in het proces van bewustwording en kunnen snel aanhaken als sprake is van een zorgvuldig proces en zorgvuldige communicatie.

3. De windladder beperkt zich tot windturbines op agrarische gronden. Er zijn plekken te vinden in dorpen waar een dorpsmolen geplaatst kan worden. Het kader zou volgens indieners ruimer moeten op dit punt.

Beantwoording

Kleine turbines in het buitengebied kunnen nu bij recht worden gerealiseerd. De plaatsing in of nabij kernen is ingewikkelder, onder andere vanwege veiligheidsafstanden, maar bij grotere percelen mogelijk.

De gemeenten staan ook open voor het realiseren van (grote) dorpsmolens. Het provinciale beleid biedt hiervoor nog geen ruimte, maar in de komende periode, na vaststelling van de visie, zullen hier verkennende gesprekken over worden gevoerd. In de visie kunnen we op die uitkomsten niet vooruit lopen.

4. De bijlagen gaan vooral in op de huidige situatie en heeft daarmee onvoldoende ambitie.

Beantwoording

Zie het antwoord onder 10 van zienswijze 7. De gemeenten onderschrijven de gemeenschappelijke ambities en de urgentie. De bijlagen zijn alleen bedoeld geweest om de huidige opgave inzichtelijk te maken voor de deelnemers in het gebiedsproces (tijdens de werksessies met de inwoners, stakeholders) en geven weer hoe de verduurzamingsopgave vorm kan krijgen met de wetenschap van nu (30% besparen en het resterende deel opwekken met wind- en zonne-energie en andere warmte-oplossingen).

5. Bijlage

De indieners hebben een bijlage gestuurd met opmerkingen op pagina's uit de visie.

Beantwoording

De opmerkingen in de bijlage komen voort uit de bovenstaande punten uit de zienswijze. Voor de beantwoording wordt dan ook naar de beantwoording van de bovenstaande punten uit de zienswijze verwezen.

Conclusie: De zienswijze leidt tot een gedeeltelijke aanpassing van de visie. Wat betreft de gemeenten zal in de verkenning van een grootschalige solitaire dorpsmolen breder gekeken worden dan alleen naar nabijgelegen agrarische erven.

Zienswijze 9; GGD Groningen

De GGD signaleert dat gezondheid –in relatie tot leefomgeving- niet als thema in de ontwerpvisie is genoemd. De GGD is van mening dat gezondheid een meer integraal onderdeel van de visie moet zijn. Hiertoe doet de GGD een aantal suggesties om naast het milieuaspect ook gezondheid mee te nemen.

Beantwoording

De gemeenten onderschrijven het belang van het aspect gezondheid bij het behandelen van plannen. De suggesties van de GGD worden inhoudelijk overgenomen.

Gezondheid in windladder

De GGD verzoekt het gezondheidsaspect meer in de windladder mee te nemen.

Beantwoording

Dit kan in 7.3.3, stap 2 van de windladder. Hier wordt reeds genoemd dat bij de locatiekeuze in bebouwd gebied de overlast van slagschaduw en geluid van de windturbines op omliggende bebouwing. Voorwaarde is dat overlast voor de omgeving wordt voorkomen. Dit onderdeel zal worden aangevuld met het aspect gezondheid. Gezondheid is tevens van toepassing buiten bebouwd gebied.

Conclusie: De zienswijze leidt tot een gedeeltelijke aanpassing van de visie. Het thema gezondheid wordt meegenomen in hoofdstuk 7 en 8 van de visie. De tekst van deze hoofdstukken zal op een aantal onderdelen worden aangepast, zodat het gezondheidsaspect hier ook binnen past.

Zienswijze 10; Vereniging van Windturbine-eigenaren

Betrek bij het invullen van dorpsmolens, de bestaande solitaire windmolens

Het is, bij het invullen van dorpsmolens, een pre om bij de plannen ook solitaire windmolens te betrekken.

Beantwoording

De locaties van de bestaande solitaire windmolens, kunnen in beeld zijn voor de locatiekeuze voor een dorpsmolen mits deze locatie aansluit bij de uitgangspunten zoals benoemd in de visie. De locaties van de bestaande solitaire molens hebben geen status aparte in de visie. Wel kan het draagvlak voor deze locaties groter zijn, omdat er reeds een molen staat. Of dit inderdaad het geval is, zal, per initiatief, uit consultatie van inwoners moeten blijken.

De kaders zoals neergelegd in de visie bieden alleen de ruimte voor een dorpsmolen. Een dorpsmolen is een molen die geheel in gezamenlijk eigendom is en geëxploiteerd wordt door inwoners van een dorp of wijk in de nabijheid van de windturbine. In het geval u de molen wilt aanbieden aan een lokale dorpscoöperatie, kunt u rechtstreeks contact met hen opnemen.

Optimale benutting netaansluiting door de combinatie van zon en wind

Het huidige elektriciteitsnet biedt zeer beperkte mogelijkheden voor nieuwe aansluitingen voor zonne- en windparken. Er ligt daarom een kans in het optimaal benutten van de al gerealiseerde netaansluitingen voor wind en zonne-energie te combineren. Hier is geen aandacht voor in de visie.

Beantwoording

In de visie zal deze mogelijkheid worden benoemd.

Conclusie: De zienswijze leidt tot een aanvulling op de visie.

Zienswijze 11; Aeroclub Fivelingo

Belangen vereniging bij ontwikkeling zonnepark

De zienswijze gaat over het gebruik van een veld voor het uitoefenen van de hobby van de vereniging. Voor het gebruik van het veld heeft de vereniging veel tijd, werk en investeringen in gestoken. Indiener vraagt wanneer een zonnepark op het betreffende veld wordt gevestigd, de vereniging kan rekenen op medewerking van de gemeente. Het gaat dan om het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor de verplaatsing van hun activiteiten met bijbehorende gebouw en toebehoren, zonder dat er kosten voor de vereniging ontstaan.

Beantwoording

De visie gaat niet in op inhoudelijke locaties. Door middel van een tender kunnen initiatieven aangedragen worden bij de gemeente. Zodra er naar aanleiding van de tender een ontwikkeling van een zonnepark in de omgeving van de vereniging plaatsvindt, dan zal de vereniging in het ontwikkelingstraject van de initiatiefnemer worden meegenomen als lokale partij. De belangen van de vereniging worden dan meegenomen in het proces. Op voorhand kunnen geen toezeggingen worden gedaan over eventuele verplaatsing of tegemoetkoming in de kosten. Het zal maatwerk zijn.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de visie.

Zienswijze 12; Inwoner 5

Gebruik geen landbouwgrond voor zonneparken

Indiener is van mening dat het ethisch niet verantwoord is om waardevolle landbouwgrond te gebruiken voor de aanleg van een zonnepark. Door toename van de bevolkingsgroei in de wereld zal de vraag naar voedsel toenemen.

Beantwoording

De ruimte is in Nederland schaars. Meerdere functies doen beslag op de ruimte. Daarom wordt in de visie de mogelijkheid geboden om de gronden waarop zonneparken kunnen komen 'dubbel' te gebruiken. Daarbij kan worden gedacht aan het houden van kippen, schapen, telen van bepaalde gewassen etc. Het aspect landschap zal bij het ontwerp ook in acht genomen moeten worden. Het toestaan van zonneparken hoeft in dat opzicht de landbouwproductie niet volledig te beperken.

Daarnaast staat in de visie de ambitie om voor de langere termijn te voldoen aan de ambities van het klimaatakkoord. In de visie worden daarvoor drie principes toegepast:

1. De opgave wordt niet afgewenteld op andere gemeenten of in tijd, maar nu al worden stappen gezet richting energieneutraal binnen de gemeenten;
2. De ruimtelijke impact van de energietransitie wordt waar mogelijk zo beperkt mogelijk gehouden;
3. De verduurzamingsopgave wordt met en voor de inwoners gerealiseerd.

De opgave om de energievraag duurzaam te beantwoorden zal met weloverwogen besluiten voor grootschalige energieopwekking tot stand komen op basis van de visie. Voor alle zonneparken zal een zonneladder doorlopen moeten worden ter onderbouwing van het plan en een duurzame omgang met de beschikbare ruimte. Voor de grootschalige zonneparken wordt eerst een tender uitgezet om eerst maximaal drie toe te kunnen staan (per landschapstype één grootschalig park). Een vergunning voor een zonnepark is tijdelijk. De gronden dienen daarna weer overeenkomstig het huidige gebruik te worden teruggebracht.

Eerst de daken

Indiener vindt een zonnepark in het buitengebied een aantasting van het Groninger landschap. De daken moeten eerst worden benut.

Beantwoording

In de visie staat als het tweede principe: "De ruimtelijke impact van de energietransitie wordt waar mogelijk zo beperkt mogelijk gehouden." Daarom wordt met de zonneladder ingezet op de opwek van energie dichtbij de gebruiker. Dat wil zeggen dat voordat een initiatiefnemer een plan kan uitwerken voor een zonnepark in het buitengebied, eerst een onderbouwing noodzakelijk is waarom het initiatief niet (gedeeltelijk) op daken of gronden binnen het bebouwd gebied of op gronden grenzend aan het bebouwd gebied kunnen. Ook is in de visie het tempo vorm gegeven voor zonneparken los in het buitengebied. Eerst zijn drie zonneparken in het buitengebied mogelijk binnen de drie gemeenten.

Weidevogelgebieden

Indiener wil de gemeente er op wijzen dat een plan voor het zonnepark in het buurtschap Garreweer gelegen is tussen twee weidevogelgebieden. Een zonnepark noch een windturbine lijkt wenselijk te zijn om de mogelijkheid open te houden om op termijn deze gebieden te kunnen verbinden.

Beantwoording

De ontwikkeling van een zonnepark in een weidevogel/akkervogelgebied vergt een extra opgave voor de ontwikkelaar. De provincie heeft zoekgebieden voor robuuste verbindingzones aangewezen in de Omgevingsverordening. Dergelijke zoekgebieden robuuste verbindingzones zijn momenteel niet aanwezig binnen de drie gemeenten.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Zienswijze 13; Inwoner 6

Compensatie vanwege beperkingen zon-op-dak in beschermd stadsgezicht

Indiener geeft aan dat inwoners van het beschermde stadsgezicht van Appingedam een bijdrage willen leveren aan de energietransitie. De binnenstad van Appingedam blijft verschoond van zonnepanelen op het dak. De panden zijn daardoor minder waard vanwege een lagere energielabel. Daarom is indiener van mening dat hiervoor compensatie in de vorm van subsidie of een korting op de OZB gewenst is.

Beantwoording

Er zijn verschillende manieren om een bijdrage te leveren aan de energietransitie. Wanneer het niet mogelijk is om zonnepanelen op eigen dak of eigen erf te realiseren dan kan op verschillende manieren toch geprofiteerd worden van de ontwikkeling van zonneparken elders in de gemeente. Door lid te worden van een lokale energiecoöperatie is het in veel gevallen mogelijk om korting te krijgen op je energierekening. Op deze wijze blijft het beschermd stadsgezicht van Appingedam gewaarborgd en kunnen de inwoners van het centrum van Appingedam toch meeprofiteren van de voordelen van de energietransitie.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de visie.

Zienswijze 14; Inwoner 7

Voorkeur voor groot zonnepark vanwege kosteneffectiviteit

Indiener geeft aan dat op de korte termijn zonneparken niet realiseerbaar zijn omdat er weinig ruimte op het elektriciteitsnet is om op terug te kunnen leveren. Ook is indiener van mening dat kleine zonneparken duurder zijn in de productie van elektriciteit dan grootschalige zonneparken. Daardoor betaalt een deelnemer van een lokale energiecoöperatie (een burger) meer voor zijn elektriciteit.

Indiener vindt daarom dat het grote park bij Appingedam doorgang zou moeten vinden in plaats van meerdere kleine zonneparken.

Beantwoording

De beperkte ruimte op het elektriciteitsnet is een bekend probleem. De gemeenten zoeken gezamenlijk met Enexis en de provincie naar oplossingen. Het gevolg kan inderdaad zijn dat er in beperkte mate zonneparken hierdoor worden ontwikkeld op de korte en middellange termijn. Het tweede principe van de visie is waar mogelijk de ruimtelijke impact van de energietransitie zo beperkt mogelijk te houden. De inwoners van de gemeenten hebben tijdens de 11 bijeenkomsten aangegeven dat de gemeenten zorgvuldig dienen om te gaan met de ruimte en het Groninger landschap. In Oosterhorn is een verkenning voor grootschalige energieopwekking mogelijk. Toch willen de gemeenten onder voorwaarden ruimte bieden aan de ontwikkeling van zonneparken nabij de kernen en de dorpen. De aanleg van een zonnepark is maatwerk. De kosten van de aanleg zijn afhankelijk van locatie. Met oog op 50% lokaal eigenaarschap zijn parken tot 2 ha voordelig voor lokale coöperaties. Parken tot 2 ha hebben kleinere aansluitingen op het elektriciteitsnet nodig, welke relatief gemakkelijker aan te sluiten zijn op het net dan de grootschalige zonneparken. De kleinere aansluitingen zijn ook vele malen goedkoper dan de aansluitingen op het net van de grote parken.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de visie.

Zienswijze 15; Ter Schuur Windenergie

Betrek bij het invullen van dorpsmolens, de bestaande solitaire windmolens

Bij voorkeur worden, bij de ontwikkeling van dorpsmolens, ook solitaire windmolens betrokken. Hierdoor wordt de opschaling van kleine windmolens en de samenwerking met de omgeving aangemoedigd.

Beantwoording

De locaties van de bestaande solitaire windmolens, kunnen in beeld zijn voor de locatiekeuze voor een nieuw te bouwen dorpsmolen mits deze locatie aansluit bij de uitgangspunten zoals benoemd in de visie. De locaties van de bestaande solitaire molens hebben geen status aparte in de visie. Wel kan het draagvlak voor deze locaties groter zijn, omdat er reeds een molen staat. Of dit inderdaad het geval is, zal, per initiatief, uit consultatie van inwoners moeten blijken.

De kaders zoals neergelegd in de visie bieden alleen de ruimte voor een dorpsmolen. Een dorpsmolen is een molen die geheel in gezamenlijk eigendom is en geëxploiteerd wordt door inwoners van een dorp of wijk in de nabijheid van de windturbine. In het geval u de molen wilt aanbieden aan een lokale dorpscoöperatie, kunt u rechtstreeks contact met hen opnemen. Eveneens dient te worden opgemerkt dat het op grond van de huidige Provinciale Omgevingsverordening ook niet mogelijk is om solitaire windmolens op te richten.

Optimale benutting netaansluiting door de combinatie van zon en wind

Het huidige elektriciteitsnet biedt zeer beperkte mogelijkheden voor de nieuwe aansluitingen voor zonne- en windparken. Er ligt daarom een kans in het optimaal benutten van de al gerealiseerde netaansluitingen voor wind en zonne-energie te combineren aangezien zon- en windenergie complementair aan elkaar zijn. Dit draagt bij aan kostenreductie van duurzame energie. Hier is geen aandacht voor in de visie.

Beantwoording

De visie zal hierop worden aangevuld. Zie ook de beantwoording van zienswijze 10.

Conclusie: De zienswijze leidt tot een aanvulling op de visie. Zie hiervoor de conclusie van zienswijze 10

Zienswijze 16; Inwoner 8

Wat zijn de mogelijkheden voor de opwekking van duurzame energie voor Borgsweer?

Indiener is positief over de bescherming van de wierde van Borgsweer. Voor een duurzame energie voorziening zal het dorp echter buiten onze dorpsgrenzen moeten zijn, hier staat echter niets over in de visie. Ik zou hier graag een aanvulling op willen.

Beantwoording

Het betekent niet dat er in het kader van duurzame energie niets kan in Borgsweer. Op daken of erven mogen zonnepanelen gelegd worden. Daarbij komt de bebouwde kom van Borgsweer en een zone van 500 meter daaromheen, in beginsel in aanmerking voor de realisatie van een zonnepark van beperkte omvang. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de uitzonderingsgebieden en aandachtsgebieden. Deze worden toegelicht in paragraaf 7.2.3 en 7.2.4. Daarnaast is in paragraaf 5.3 een maximum oppervlakte opgenomen voor zonneparken.

Daarnaast kan een samenwerkingsverband van inwoners meedoen aan initiatieven in het buitengebied elders in de drie gemeenten. Hiervoor wordt een pilot georganiseerd die na vaststelling van de visie van start zal gaan. In hoofdstuk 10 van de visie is dit toegelicht.

Met betrekking tot windenergie, biedt de visie ruimte voor kleine windmolens gekoppeld aan een agrarisch erf, voormalige agrarische erven, bedrijfslocaties, een streek huizen of bij opstallen van waterschappen. Dit wordt uitgebreider toegelicht in paragraaf 7.3.2 van de visie.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de visie.

Zienswijze 17; GSP

Er is geen rekening gehouden met de toename van het stroomgebruik en de vraag van het bedrijfsleven

De keuzes uit de visie zullen voornamelijk de energietransitie gaan afremmen in plaats van bevorderen. - De totale opgave voor de ADL gemeenten is volgens de gemeente 28 grote turbines en 150 hectare zon. In deze cijfers is de groei van vraag naar stroom niet meegenomen. Huishoudens die elektrisch gaan rijden, koken en verwarmen gaan naar verwachting verdrievoudigen in stroomverbruik. Daarnaast is het stroomverbruik voor bedrijfsleven niet meegenomen, terwijl dit een veelvoud van de energie behoefte in de regio is.

Beantwoording

De bijlage van de visie heeft alleen betrekking op het verbruik van de bebouwde omgeving en mobiliteit. De opgave van de industrie is buiten beeld gelaten omdat de industrie de mogelijkheid om windenergie op zee op te wekken, heeft. Dit is één van de afspraken die in het kader van het klimaatakkoord is gemaakt.

We zien dat de industrie, ondanks de mogelijkheid om energie op zee op te wekken, ook behoefte heeft aan zonne-energie op land. Hiervoor heeft de industrie de mogelijkheid om deze te ontwikkelen binnen de kaders van deze visie 'Ruimte voor Energie'. De industrie zal binnen deze kaders niet in haar volledige opgave kunnen voorzien. De opgave van de industrie is dusdanig omvangrijk dat de opgave de schaal van de ADL-gemeenten overstijgt. Deze zal daarom deels buiten de ADL-gemeenten een plek moeten krijgen.

De ontwikkeling van het stroomverbruik in de ADL-gemeenten zal worden gemonitord. De uitkomsten hiervan worden meegenomen in de evaluatie van het beleid in combinatie met de RES afspraken.

Versnippering als gevolg van maximale maatvoering

GSP ziet de maatvoering van maximaal 12 hectare als belemmering voor vele projecten. - Hiermee ontstaat een versnipperd landschap omdat er veel projecten nodig zijn.

Beantwoording

De visie voorziet in dit risico doordat er ruimte wordt geboden voor 3 van dergelijke parken van 10-12 hectare die vrij liggen in het buitengebied. De maatvoering daarvan is gebaseerd op de gemiddelde perceelsgrootte in het gebied. Hiermee wordt het landschap voldoende ontzien. Wel zijn er mogelijkheden voor meer kleinschalige parken bij de dorpen en steden.

Twee jaar na de vaststelling van de visie, zal de visie worden geëvalueerd en wordt bekeken of de ruimte die gegeven wordt voor zonneparken, voldoende is.

Maximale maatvoering i.r.t. kosten netaansluiting

Voor projecten van kleine omvang (kleiner dan 10 hectare) is een netaansluiting een relatief grote kostenpost. Hierdoor wordt het voor projecten die 4 km of verder van een netaansluiting liggen, onbetaalbaar om aan te sluiten.

Beantwoording

De gemeenten hebben geen inzicht in de businesscases van gerealiseerde en nieuwe initiatieven. De gemeenten kunnen deze stelling dan ook niet beamen of ontkennen. We kunnen ons voorstellen dat ook de ligging van initiatieven en de al dan niet benodigde investeringen in infrastructuur gevolgen hebben voor de businesscase. Hierdoor zullen vanuit economisch perspectief bepaalde locaties eerder haalbaar zijn dan andere locaties.

Het is ook bij de gemeenten bekend dat netcapaciteit voor een groot deel van de gemeentelijke gebieden beperkt is. Gemeenten en provincie zetten zich gezamenlijk in voor verdere verzwaring van het huidige energienet van Enexis.

Maximale maatvoering van 12 ha schept ook verwachtingen voor het gebied bij Oosterhorn

GSP is positief over de uitzonderingspositie van het gebied rondom het industrieterrein Oosterhorn t.a.v. de maximale maatvoering van grondgebonden zonneparken. Om de groene ambities van de industrie in te vullen is een mix van hernieuwbare energie nodig, waarbij wind op zee en zon op land een belangrijke rol spelen. De maximale maatvoering van 12 hectare schept een verwachtingspatroon dat niet past bij de grootschaligheid van minimaal 300-500 hectare zon op land die GSP verwacht nodig te hebben.

Beantwoording

Aan het 'Reserveringsgebied zonne-energie als onderdeel van Integrale Gebiedsontwikkeling' is bewust geen minimum of maximum aantal hectares gekoppeld. Het uitgangspunt is dat in dit gebied, alle opgaven die er liggen, in samenhang worden opgepakt. Duurzame energieopwekking met zonnepanelen is één van de opgaven die in dit gebied een plek kunnen krijgen, naast bijvoorbeeld de slibproblematiek en landschapsontwikkeling. Welke opgaven er in het gebied liggen en wat het ruimtebeslag hiervan is, moet nog in beeld worden gebracht. Pas daarna wordt duidelijk welke omvang het aandeel zonne-energie zou kunnen hebben.

Meer gebieden uitsluiten van maximale maatvoering

Er wordt geen ruimte geboden voor grootschalige projecten op andere locaties dan industrieterrein Oosterhorn. Wij willen u meegeven in overweging te nemen de N33 en het gebied nabij Eemshaven-Zuidoost en Spijk ook als uitzondering mee te nemen.

Beantwoording

Uitgangspunt van de visie is om een volgbaar tempo aan te houden en geen overhaaste stappen te zetten. Het gebied ten zuiden van Oosterhorn komt vanuit landschapspectief als meest geschikt naar voren voor de opwekking van zonne-energie. De mogelijkheden die binnen dit gebied liggen voor de opwekking van zonne-energie, zullen onderdeel uitmaken van de verkenning die hiervoor onlangs van start is gegaan.

Wellicht behoefte aan groter gebied voor zonneparken ten zuidwesten van Oosterhorn

Op de kaart (pagina 66) is een contour weergegeven ten zuidwesten van het industriegebied Oosterhorn. De randen van deze contour zijn vaag getekend. Het is op dit moment nog niet duidelijk wat de benodigde hoeveelheid zonPV is voor het halen van de klimaatdoelen van de regionale industrie. Indien de omvang van deze doelen bekend zijn kan de betreffende contour nog ruimer worden.

Beantwoording

De contour is bewust niet als harde grens ingetekend en is bedoeld als indicatie van het gebied dat in beeld is voor de opwekking van zonne-energie als onderdeel van de integrale gebiedsontwikkeling. De

exacte begrenzing zal in het traject van de voorbereiding van de integrale gebiedsontwikkeling zelf nader bepaald worden.

Participatie

Het streven naar 50% lokaal eigenaarschap zien wij nog wel als een uitdaging. Indiener geeft de voorkeur aan het volgen van een maatwerk procedure met de gemeente. Grootschalige projecten kennen andere risico's dan kleinschalige dorpsprojecten en hiervoor zijn commerciële partijen geschikter om deze risico's te managen.

Beantwoording

Bij de overweging om het streven naar 50% lokaal eigenaarschap op te nemen in de visie, is de wens om de lokale samenleving mee te laten profiteren van de ontwikkeling van duurzame energie in hun omgeving, doorslaggevend geweest.

De vergroening van de industrie is nog onvoldoende gewaarborgd

De doelen uit het eindrapport Industrietafel Noord Nederland worden nauwelijks onderschreven of benoemd worden. De visie lijkt vooral geschreven voor de eigen energiebehoefte van dorpen, terwijl de opgave veel groter is. De industriële groei ambities zijn onvoldoende gewaarborgd. De vergroening van de industrie in deze regio en de behoefte naar groene energie zijn echter door uw bestuurders nadrukkelijk onderschreven in o.a. de Havenvisie 2030 van Groningen Seaports. Wij blijven daarom graag met u in gesprek om te zorgen dat deze ambities waargemaakt kunnen worden.

Beantwoording

De opgave om ook de industrie te voorzien van hernieuwbare energie, valt buiten de scope van deze visie. Desalniettemin erkennen wij deze opgave. Wij blijven hierover graag met u in gesprek.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de visie.

Zienswijze 18; Terrasol B.V. en Gressus Development MB

Wijs ook het gebied rond de Eemshaven aan voor grootschalige opwek

Het gebied aansluitend aan de Eemshaven moet, net als het gebied bij Oosterhorn uitgezonderd worden van de maximale maatvoering voor zonneparken vrijliggend in het buitengebied. Ook hier kan een uitzondering gemaakt worden op deze maatvoeringen omdat hier de industriële dynamiek van het havengebied maatgevend is. Een zonnepark bij Spijk kan aanjager zijn en onderdeel uitmaken van een gebiedsontwikkeling van het hele gebied rond industrieterrein Eemshaven en een belangrijke groene stroomleverancier zijn voor de waterstoffabriek aldaar.

Beantwoording

Het gebied rond Spijk maakt landschappelijk en ruimtelijk gezien geen deel uit van de Eemshaven. Daarmee zien wij dit gebied dan ook niet als een onderdeel van een eventuele gebiedsontwikkeling gerelateerd aan de Eemshaven. Het gebied ten zuiden van Oosterhorn komt vanuit landschapsperspectief als meest geschikt naar voren voor de opwekking van zonne-energie.

Het aanwijzen van één reserveringsgebied waar de opwek van zonne-energie onderdeel kan zijn van een integrale gebiedsontwikkeling, sluit aan bij het uitgangspunt om ruimte te bieden aan de energietransitie in een volgbaar tempo. Dit houdt in dat de ruimte die beschikbaar gesteld wordt voor de energietransitie in stappen opgepakt wordt en regelmatig wordt geëvalueerd of we nog op de goede weg zijn. Hiermee wordt voorkomen dat we nu dingen doen die achteraf niet nodig bleken

en dat we optimaal kunnen profiteren van toekomstige ontwikkelingen in technieken om duurzame energie op te wekken.

Voorwaarde voor netaansluiting is niet reëel

Als voorwaarde wordt genoemd dat een zonnepark de opgewekte stroom daadwerkelijk kwijt kan. Een zonnepark moet binnen een jaar zijn aangesloten op het net. Dit is gezien de huidige netcongestie een lastige opgave. Indiener stelt voor om als alternatief voor de netaansluiting de mogelijkheid te bieden om met opslagcapaciteit te werken of de opgewekte elektriciteit te gebruiken voor de productie van waterstof.

Beantwoording

Het is ook bij de gemeenten bekend dat netcapaciteit voor een groot deel van de gemeentelijke gebieden beperkt is. Gemeenten en provincie zetten zich gezamenlijk in voor verdere verzwaring van het huidige energienet van Enexis.

Een ruimtelijk plan moet voldoende concreet en haalbaar zijn. Daarom zal een indiener van een plan inzichtelijk moeten maken dat met Enexis afspraken zijn gemaakt om het park aan te sluiten op het net en op welke wijze, of inzicht moeten bieden in innovatieve oplossingen voor opslag en afzetten van de opgewekte energie. De visie wordt op dit punt nader aangevuld.

Conclusie: De visie wordt aangevuld naar aanleiding van de zienswijze. Voor ruimtelijke plannen moet een indiener inzichtelijk maken dat er afspraken met de netbeheerder zijn gemaakt voor de netaansluiting of dat er een innovatieve oplossing is voor de opslag en afzetting van de opgewekte energie.

Zienswijze 19; Inwoner 9

NAM locaties

Indiener is van mening dat de NAM locaties logische plekken zijn voor het plaatsen van windturbines en zonneparken, vanwege de aanwezigheid van trafostations. Is een visie mogelijk voor deze locaties?

Beantwoording

Op grond van het Mijnbouwbesluit moet een terrein ten behoeve van gaswinning en gastransport na beëindiging (zoveel mogelijk) in oorspronkelijke staat worden teruggebracht. In die zin onderscheiden deze locaties zich niet langer van andere locaties in het buitengebied. Immers, ook op andere locaties in het buitengebied zijn reeds trafo stations aanwezig. Dit laat niet onverlet dat deze locaties voor een initiatiefnemer interessant kunnen zijn. Met het betrekken van inwoners bij de locatiekeuze, het ontwerp en andere vormen van participatie is het mogelijk dat een NAM-locatie alsnog in aanmerking komt voor een tenderstatus voor de zonnepark in het buitengebied.

Opwek groen gas

Indiener ziet voor het verwarmen van de woningen in de gemeente Loppersum als meest logische oplossing een hybride combinatie van elektrisch verwarmen en verwarmen op groen gas. Indiener verwacht meer aandacht over de productie van groen gas in de visie.

Beantwoording

De visie ziet nu eerst toe op de meest gebruikelijke vormen van opwekking van hernieuwbare energie die een grote impact hebben op de ruimte. Momenteel zijn dit zonneparken en

windturbines. De opwekking van groen gas en de verspreiding daarvan naar woningen, heeft een beperkte invloed op de ruimtelijke kwaliteit.

Dit neemt niet weg dat in de visie expliciet aandacht is besteed aan de verschillende vormen van duurzame energieopwekking en is aangegeven dat de gemeenten hier open voor staan. In hoofdstuk 6 van de visie is omschreven hoe de gemeente om zal gaan met nieuwe initiatieven (maatwerktraject). De gemeenten zullen ook een warmtetransitievisie opstellen, waarin het verwarmen van huizen een belangrijk onderdeel is.

Meer ervaring met betrekking tot groen gas wordt opgedaan in de pilot Nieuwborgen. Hierbij wordt verkend hoe de dorpen Nieuwborgen en Wagenborgen kunnen overschakelen naar groen gas van een mestvergister, evt. met een bijmenging van waterstofgas.

Logische landschappelijke en stedenbouwkundige verankeringen

Indiener vraagt om voorbeelden van logische landschappelijke en stedenbouwkundige verankeringen.

Beantwoording

In de visie zullen voorbeelden opgenomen worden wat logische landschappelijke en stedenbouwkundige verankeringen zijn.

CO₂ opslag

Indiener vraagt waarom opslag van CO₂ in het planten van bomen en bossen niet in de visie wordt genoemd.

Beantwoording

De visie gaat over de ruimtelijke gevolgen van de opwekking van duurzame energie. De energieopwekking met fossiele grondstoffen is minder zichtbaar in het landschap dan bijvoorbeeld windturbines en zonneparken. De visie geeft aan op welke manier en in welk tempo de gemeenten willen omgaan met grote duurzame energieprojecten (die meer energie opwekken dan de energievraag van een particulier).

Overigens is de gemeente Loppersum bezig met het opstarten van een project over klimaatadaptatie en het vergroten van de biodiversiteit. Een verkenning van de uitbreiding van bomen valt hier ook onder. Dit geldt ook voor de gemeenten Appingedam en Delfzijl en zal in de Omgevingsvisie een thema zijn.

Dijkenlandschap

Indiener vraagt of het dijenlandschap niet ten oosten van de dorpen Zeerijp en Spijk is gelegen.

Beantwoording

De kwaliteitskaart landschap die door de provincie Groningen is gemaakt, is gebruikt voor het duiden van de landschappen. Dit is het standaarddocument dat algemeen hiervoor wordt gebruikt. Het dijenlandschap begint dan ook ongeveer ten noorden van de dorpen Zeerijp en Spijk, daar waar in het verleden de Fivelboezem was.

Dorpsmolen op agrarisch erf

Indiener vraagt waarom een dorpsmolen gelegen moet zijn op een agrarisch erf en niet op een andere plek in het landschap kan.

Beantwoording

De visie maakt het mogelijk om kleinschalige windturbines bij geclusterde bebouwing toe te staan onder voorwaarden. Voor grootschalige windturbines geldt dat de provincie nog geen planologische

ruimte biedt in haar Omgevingsverordening. De provincie is wel bereid om samen met de gemeente de mogelijkheden voor een grootschalige dorpsmolen te verkennen. Daarvoor is een initiatief uit de dorpen nodig om een verkenning te kunnen starten. Voor een verkenning kunnen ook andere locaties in beeld komen dan (voormalige) agrarische erven.

Financieel model zon op dak

In de zienswijze wordt weergegeven dat deelname aan een collectief zonnedak niet meer aantrekkelijk is voor inwoners wanneer zij zelf al zonnepanelen op hun eigen woning hebben. De gebruikelijke postcoderoosregeling biedt geen oplossing voor het probleem om het business model rond te kunnen krijgen. De gemiddelde vraag naar extra elektriciteit bij inwoners zal echter nu en in de toekomst blijven. Indiener vraagt of de visie in voorgeschreven situatie een antwoord kan geven op welke manier het aanleggen van een collectief zonnedak financieel mogelijk is, waar het dorp direct wat aan heeft.

Ditzelfde geldt voor het realiseren van dorpsmolens.

Beantwoording

Een belangrijke stap hierin is dat de inwoners ten tijde van het participatieproces meegenomen moeten worden dat met alleen zonnepanelen op de daken de totale energievraag van de inwoners gezamenlijk niet wordt beantwoord. Het gaat niet om de individuele vraag. Een inwoner maakt gebruik van gemeenschappelijke voorzieningen en producten die elders worden gemaakt.

Verder heeft de provincie het fonds het nieuwe doen. Hieruit kunnen middelen worden verkregen voor energie initiatieven. Daarnaast bieden diverse banken (bijvoorbeeld ASN-bank) zakelijke leningen voor energieprojecten. Desalniettemin erkennen de gemeenten het probleem van voorfinanciering. Met de andere gemeenten en de provincie willen we zoeken naar nog andere oplossingen.

Wat ook nog een optie kan zijn is dat de energiecoöperatie een deel van de korting van de energiebelasting gebruikt voor de aflossing van de investering. Voordeel is dat het lid hiervoor geen investering hoeft te doen, en alsnog een deel van de korting ontvangt. De energiecoöperatie Zon4Ons uit Oldehove heeft vorig jaar dit project gedraaid.

Conclusie: De zienswijze leidt tot gedeeltelijke aanpassing van de visie. In de visie zullen voorbeelden opgenomen worden van "logische landschappelijke en stedenbouwkundige verankeringen". Voor wat betreft de gemeenten wordt in de verkenning van een grootschalige solitaire dorpsmolen breder gekeken worden dan nabijgelegen agrarische erven.

Zienswijze 20; Inwoner 10

Bomen

Indiener vraagt om meer aanplant van bomen. Bij "ruimte voor energie" zal naast de menselijke energievraag meer aandacht moeten zijn voor de flora en fauna.

Beantwoording

De gemeenten willen geen monofunctionele zonneparken. Daarom zal vanuit de wens van zuinig en doelmatig ruimtegebruik gekeken worden welke andere kansen en opgaven in het gebied te verzilveren zijn (koppelkansen). Een kwaliteit als natuur en biodiversiteit behoort tot de mogelijkheden. Ook zal bij het inpassen van elk zonnepark in het landschap aanplant van struweel, bomenrij, grasrand met bloemen, rietoevers e.d. tot de mogelijkheden behoren. Op welke manier

een zonnepark wordt ingepast is afhankelijk van het landschapstype en de landschapsstructuren ter plaatse én de inbreng van inwoners uit de nabijheid van het park.

Overigens is de gemeente Loppersum bezig met het opstarten van een nieuw project over klimaatadaptatie en het vergroten van de biodiversiteit. Een verkenning van de uitbreiding van bomen valt hier ook onder. Dit geldt ook voor de gemeenten Appingedam en Delfzijl en zal een thema zijn in de Omgevingsvisie.

Antizontaks

Indiener stelt in zijn zienswijze voor om 'Antizontaks' te heffen op alle particuliere daken. Deze belasting gaat omlaag wanneer een woningeigenaar zonnepanelen aanschaft op het eigen dak. Dit onder het motto: "Geen subsidie voor duurzaamheid, maar een systeem waarbij niet-duurzaamheid een eerlijke prijs heeft en deze ook betaald."

Beantwoording

Wij waarderen uw creatieve idee. De uitvoering hiervan wordt echter belemmerd door wet- en regelgeving waaraan de gemeente zich moet houden. De gemeenten kunnen alleen belastingen heffen die genoemd zijn in een wet. Momenteel bestaat er geen wet om een 'antizontaks' of iets dergelijks te kunnen heffen. Uit een rechterlijke uitspraak is gebleken dat het tot nog toe wettelijk niet mogelijk is om zonnepanelen bij het vaststellen van de WOZ-waarde buiten beschouwing te laten. Landelijk wordt gekeken naar hoe om te gaan met energieprestaties en de hoogte van de OZB. Dit lijkt niet eenvoudig te zijn omdat bijvoorbeeld zonnepanelen uit een ouder bouwjaar aanmerkelijk minder presteren dan recent aangeschafte zonnepanelen. Overigens kennen de gemeenten geen afzonderlijke waarde toe aan zonnepanelen, de hogere waarde zou moeten blijken uit de verkoopprijzen van referentiewoningen. Daarnaast hoeft het niet altijd onwil te zijn, maar zijn er inwoners die niet voldoende financiële middelen hebben om zonnepanelen aan te kunnen schaffen.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de visie.

Zienswijze 21; VVGD Garsthuizen en Startenhuizen

De indiener onderschrijft de zienswijze die is opgenomen in deze nota als zienswijze nummer 7.

Beantwoording

Zie voor de beantwoording onder zienswijze nummer 7.

Conclusie: De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de visie.

Ambtshalve aanpassingen

Behalve zienswijzen kunnen wijzigingen van het ontwerp hun oorzaak vinden in nieuwe of gewijzigde inzichten en het herstel van onjuistheden. Er zijn enkele ambtshalve punten die tot bijstelling aanleiding geven:

1. De samenvatting is aangepast en meer als één geheel geschreven om de leesbaarheid te vergroten.
2. Er is meer onderscheid gemaakt in tempo en de beschikbare ruimte voor zonneparken. Ook is dit verduidelijkt voor de bedrijventerreinen Fivelpoort, Farmsumerpoort en –haven en Oosterhorn.
3. De tekst over de kansen om zonneparken te verbinden aan infrastructuur van (boven)regionale schaal is verduidelijkt.
4. De visie is aangevuld op het punt dat onbebouwde wierden in het buitengebied niet bebouwd kunnen worden met zonneparken.
5. Voor het gebied 'stedelijk gebied' wordt verwezen naar de provinciale Omgevingsverordening. De verwijzing is aangevuld met kaart 1 van de provinciale Omgevingsverordening.
6. Voor aanvragen van parken die op de grens liggen van 'bebouwd gebied' is een richtlijn opgenomen. Als richtlijn wordt gehanteerd dat minimaal 50% van het zonnepark binnen de contour van het bebouwd gebied moet liggen om tot het bebouwd gebied te worden gerekend.
7. De windladder is in de stappen verduidelijkt en aangescherpt.
8. De visie is aangepast voor kleinschalige windturbines (tot ashoogte 15m). De ontwerpvisie leek nog geen ruimte te bieden voor kleine windmolens in de zone van 500 m rond de dorpen en 800 m rond Appingedam, Delfzijl. Dit is gerespecteerd. De collectiviteit voor kleinschalige windturbines op agrarische erven en andere bedrijfslocaties is daarmee ook geborgd.
9. In de visie is de zin "Het streven van de gemeente ligt op 50% lokaal eigenaarschap" aangepast naar dat de gemeenten streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap.
10. In het participatieschema Overzicht participatie: proces en financieel zijn de eerste twee kolommen aangepast, in die zin dat het woord 'meedenken' is veranderd in 'meebepalen'.
11. Hoofdstuk 9 'Participatie en eigenaarschap' is aangevuld met dat initiatiefnemers in samenspraak met inwoners en lokale ondernemers kunnen bepalen of en welke wijze van compensatie nodig of redelijk is.
12. In hoofdstuk 10 is een aanvulling gedaan op de uitvoering met betrekking tot de uitwerking van de procesbeoordeling van de 3 tenderprojecten in het landelijk gebied.
13. Het begrip 'Maatwerkmethode' is toegevoegd aan de begrippenlijst.
14. Het begrip 'Dorpsmolen' is aangepast zodat ook inwoners uit het buitengebied kunnen deelnemen aan een molen van een dorp/wijk. Daarbij is toegevoegd dat éénieder uit de lokale omgeving kan deelnemen aan het initiatief, in die zin dat de mogelijkheid aan inwoners wordt geboden om te participeren in de ontwikkeling en de exploitatie.
15. Het begrip 'Zonnepark' is toegevoegd aan de begrippenlijst.
16. Het uitvoeringsprogramma is aangevuld t.a.v. de onderwerpen de gezamenlijke beoordeling en begeleiding van ruimtelijke initiatieven voor hernieuwbare energie door de drie gemeenten, integrale gebiedsontwikkeling Oosterhorn, tender, leidraad financiële participatie, evaluatie, mogelijkheden fondsvorming onderzoeken.

